

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferenc-körút 20. sz.
 Férfit és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legújatosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért hához küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készüléteket
 művelők számára, legújabb
 utó-távcsöveket a tirago rapid,
 kitűnő szemüvegeket megvizsgált
 maximal-láshóméroméket, Ance-
 roid (légsúlymérőket) szabadal-
 mazott rajzszerzőket ajánl
CALDERONI ÉS TÁRSA.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és
 VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
 Cségen össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindennemű fény-
 képészeti gépek és készülékekből.
 Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
 Árjegyzék ingyen és bérmentve.
 Új! A fotografálás elemei. Ár 2 frt.

Hazai ipar.
LÉDECZY SANDOR
 szongora- és pianó gyára
 Kossuth Lajos-utca 35. sz.
 Gyár: Dandár-utca 26. sz.

LATZKOVIKS A.
BUDAPEST,
 IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
 Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros
 ajánlja
uri divat- és fehérnemű-újtonságait.

A Magyar Asphalt
 részvény-társaság
 Budapest, Andrassy-út 30
 elvállalja jótállás mellett
 legolcsóbban
asphalt-burkolatok
 fektetését és
nedves lakások,
 pinczék, stb. gyökerez
 száraztatását.
Telefon.

A „Budapesti Czim és Lakjegyzék“
 legközelebb sajtóba
 kerül. Lakás- és tiz-
 letváltásokra vo-
 natkozó oly tudósítások, melyek még a kinyomatás napjáig a szerkesztőségbe
 (VI., Egyetem-utca 4.) érkeznek, díjmentesen vétetnek fel. A hirdetésekért, külön be-
 tekintésként és közleményekért járó díj minden nyereszkezdés kizárásával a lehető leg-
 csekélyebbre van szabva.
 E művel kapcsolatos megrendelési s egyéb úrlapok a t. érdeklődőknek kiadóhiva-
 talunkban bármikor kiszolgáltathatunk, kívánatra postán is meg küldetnek.

Hirdetések felvételnek
 a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalában,
 Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

DECKERT és HOMOLKA
 elektrotechnikai intézete
 Gyár: VI., Isabella-utca 88. **BUDAPEST** V., Dorottya-utca 8. sz.
 A magyar állam és a m. kir. államvasutak szállító.
 Gyártanak és szállítanak: Sürgönyberendezéseket vasutak
 számára; elvállalják azok javítását és szerkesztését. A min-
 den államban szabadalmazott és általános használatnak örvendő
GRAPHIT-MIKROFON
 feltalálói és kizárólagos gyártói.
 Telefon-központok szolgálattal vagy a nélkül irók számára;
 telefon-berendezések vasutak, hegyi pályák, bányák és
 kohóművek, erdészetek és uradalom számára.
VILLÁMHÁRITÓK,
 villamos világítási és orárvitelti berendezések, minden
 nemben, a legszabadabb kivitelben és legolcsóbban, szavatosság mel-
 lett elvállaltatnak.
 Képes árjegyzék és költségtervezet ingyen és bérmentve.

Hapezi!
 Nátha elleni szer!
 BUDAPEST, Váci utca 12.
 Ára 35 kr. A vidék számára
 bérmentesen, az összeg elő-
 zetes beiktatása után 80 kr.
 Főraktár: Török János-utca,
 Budapest király-utca, vala-
 mint minden gyógyszerárban
 és gyógyszerkereskedésben.

Dr. Link-féle zsirlug-liszt
 csomagokban 10 és 20 kr.-jával a legjobb, legkényelmesebb és legolcsóbb
mosó- és tisztító-szer,
 nem rongja a fehérneműt és kellemes friss szagot ad annak.
 Kapható minden e szakmába vágó üzletben.
 Határozottan Dr. LINK félt tessenék kérni.
Főraktár: WACK KERESZTÉLY
BUDAPEST.

FAIRBANKS MÉRLEGEK
 a legközelebb mérelegszerkezetek.
 A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszertiek, tolos súly fém-
 mérőkrallal bírnak és a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mér-
 legelik. Tartósság, pontosság és könnyű kezelésknél fogva, ugy hazán kban
 mint a külföldön a legelső díjat nyert legkitűnőbb mérlegek.
Gazdasági, szekér-, marha-, zsák- és
raktári mérlegeinket,
 czészertü és a czélnak megfelelő szerkezetüknel fogva különösen
 a gazdák, gazdaságok és uradalomk részére a legmelegebben
 ajánlhatjuk. Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek.
FAIRBANKS-TÁRSASÁG
 mérleg- és gépgyára.
 Budapest, Andrassy-ut 14. sz.
 Gyár: Újpest.

A „TRANSYLVANIA-SZAPPAN“ a legtisztább természeti
 termék, minden állati zsiradék és más ilyen anyag nélkül.
Egyetlen természeti szappan a világon
 a mi „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappanunk! Az arc, fehérnemű, selyem,
 gyapju, gyapot és lenszövet, valamint bőrneműek számára! E szappan használatát
 a legkiadósabb fehérneműek mosásánál, a melyek egyszeri beszappanozásra hideg vagy lan-
 gyos vízben és kifőzésre minden zsíros piszkoltól a legalaposabban megtisztulnak.
 Szappanunk semmi árgót vagy más maró anyagot nem tartalmaz, azért használata
 a mosó ruha nagy kímélésével jár.
 Továbbá a Transylvania-szappan kiválóan alkalmas mint pipere-szappan és
 mint gyógy-szappan a bőr különféle kiütéseinél, mint dobróc, pörösés, a bőr felecsere-
 pesedése stb.
 A mi szappanunk ugyszólván nélkülözhetetlen a posttögyaráknál, mert a leg-
 piszkosabb, összetapadt gyapjufajokat is, egyszerű hidegvízben meglepő gyorsan tisztára
 mossa, puhává és selyemszerűvé teszi, a nélkül, hogy színváltozást okozna.
 Az osztr. csász. és magy. kir. kiz. szabadalmazott „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappan gyár
 központi megrendelő intézete:
BUDAPEST,
RÁKÓCZY M. tanár, VI., Csengery-utca 39. sz.
 A hova az összes megrendelések intézendők.

Az államilag engedélyezett
MAGYAR
OSZTÁLYSORSJÁTÉK
 Első huzás már 1895 október hó 16—19-ig.
 31,499 pénznyeremény
5 Millió 600,000 korona
 összértékben.
 Legnagyobb nyeremény
 a legkedvezőbb esetben **EGY MILLIÓ korona.**
 Eredeti sorsjegyek az I. osztály részére: $\frac{1}{40}$ egész $\frac{1}{20}$ fél $\frac{1}{10}$ tized $\frac{1}{4}$ huszad $\frac{1}{2}$ korona.
 Ajánl és utánvétell szétküld
BUDAPEST,
 Szervita-tér 3. szám alatt.
 Vidéki megrendelők kéretnek postadíjért 10 fillért, ajánlott levelekért 30 fillért és a sorsolási tudósítót 20 fillért küldeni.
 Sürgöny-cím: Lottohintze, Budapest.
 Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

VASÁRNAPI UJSÁG

42. SZÁM. 1895. BUDAPEST, OKTÓBER 20. 42. ÉVFOLYAM.

Bizalmas feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6. Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. félévre — 4. Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Kétféle előfizetéshez a postailag meghatározott vitellj is csatlakoztatható. — 2.50

SZARVAS GÁBOR.

1832—1895.

A MAGYAR tudományosságot nagy veszteség érte. Elvezetette egyik elsőrendű képviselőjét s lankadatlan és nagy hatású munkáját, Szarvas Gábort, a „Magyar Nyelvőr“-nek országszerte ismert és tisztelt szerkesztőjét, ki hosszú betegeskedés után e hó 12-én hunyta le utolsó perczéig éber szemeit.
 Szarvas Gábor egy nagy nemzeti ügynek, a magyar nyelv művelésének és szeplőtlen tisztasága megővésének volt nagy készütségű és fáradhatatlan tevékenységű szószólója és bajnoka. Neve főleg az utolsó huszonnégy esztendő alatt annyira összeforrt nyelvünk művelésével, hogy az Akadémiától az iskoláig s az irodalomtól a művelt közélet nyelvégig alig volt tér, a hová az ő hatása egy vagy más alakban el ne ért volna. Hízgatott, buzditott, hogy a nyelv helyessége iránt való érzéket ébressze, fejlessze, s az elszaporodott kores szók és kifejezések kiküszöbölésére, más részről pedig nyelvünk kineseinek összegyűjtésére s földérsítésére minden művelt hazafi közreműködését megnyerje.
 Föllépésére az szolgált neki okúl és alkalmúl, hogy a hatvanas, hetvenes években hirtelen föllandult irodalmunk, kivált hírlapírásunk sok irányú és lázas gyorsaságú munkája közben részint nem ügyelt eléggé a magyar nyelv sajátzerűségre, részint pedig olyan idegenzerűsegeket kapott föl és kezdett terjeszteni, melyek nyelvünknek nemcsak nyelvtani és mondatszerkesztésbeli szabályosságát és tisztaságát veszélyeztetették, hanem a magyar írályt is elkoresosodással fenyegették. Ez a sajnos jelenség komoly aggodalomba ejtette magát az Akadémiát is, melynek olyan kitűnőségei, mint Arany János, Gyulai Pál, Brassai Sámuel, Szilády Áron, Ballagi Mór, Imre Sándor, stb. nyilvánosan is sürűn föl szólaltak, vagy részben terjedelmes tanulmányokkal igyekeztek gátat

vetni az elharapódzó nyelvromlásnak. Egyesek buzgósa azonban e végre nem volt elég-séges; tömöríteni kellett a védelmet biztosító erőket. Megalakult s munkásságához látott az Akadémia nyelvtudományi bizottsága, mely aztán kimondotta egy olyan folyóirat létesítésének a szükséges voltát, mely egyedül a magyar nyelv helyességének megővását és apó-lását tartaná szem előtt. Ez épen abban az évben, 1871-ben, történt, mikor Szarvas Gábor a „Magyar igeidők“ című nagyobb munkájával az Akadémiánál pályadíjat nyert s e kiváló avatottságról tanúskodó pályamunkája alapján az Akadémia levelező tagjává is választott.
 Úgy ebben a tanulmányában, mint egyéb ki-sebb dolgozatában is fényes jeleit adván mind régi

irodalmunk, mind a nép nyelvében való jártas-ságának: az Akadémia figyelmé első sorban is ő felé fordult, s ő bizatott meg a czélezott folyó-irat megindításával és szerkesztésével. Így szü-letett meg a „Magyar Nyelvőr“, mely 1872 ja-nuár elején adta ki első füzetét, nagy élénkség-gel és szeretettel szólván a nyelv ügyéről, igen gon-dosan tűzvé ki a folyóirat munkakörét és föld-adatait s egyszerűsággal az első lépésnél megkezd-vén a vitát a folyóirat elnevezésének védelmével, úgyszintén megkezdván az irodalmi és nép-nyelvi adatok vizsgálatát és gyűjtését, tehát mind olyan munkát, a mi teljesen alkalmas volt a kitűzött czél szolgálattára s a közfigyelem és érdeklődés fölkeltésére. S a „Magyar Nyelvőr“ mind maig nem szűnt meg a magyar közönséget érdekelni, mert szerkesztője s egy-szersmind legszorgalmasabb mun-katársa, Szarvas Gábor, gondosko-dott róla, hogy folyóiratát se csupa szakszerű tudóskodás meg ne únassa, se pusztá gyakorlati nyelv-mestereskedés tekintélytelenné ne tegye. Szerencsésen eltalálta ő e részben az igazi középútát, mely-nek becset egyre fokozta közlem-nyeinek változatosságával, élénk-ségével, sőt napi érdekűvé tétel-vel. Vizsgálta, bírálta a tudomány és irodalom minden ágát; bele szólt az országgyűlés tárgyalá-saiba, a bíró végzéseibe, sőt a ke-reskedő és iparos levelezéseibe is, oktatta, magyarázva, fölvilágosítva, vagy pedig gáncsolva, sőt elégszer gúnyolva is a hibát, vagy a hiba ter-jesztőjét. S ezzel és főleg koron-kénti túlzásaival sokakat maga el-len zúdított; tollharez tollharezot követett vagy a „Magyar Nyelvőr“ hasábjain, vagy más folyóiratok-ban és hírlapokban; és Szarvas mindig kész volt a viadalra; an-nál készségebben vállalkozott személyesen a küzdelemre, men-nél erősebb és fenyegetőbb volt a támadó. Nem annyira legyőzni, mint inkább meggyőzni igyekezett ellenfeleit; és igen sok esetben ez a törekvése sikerült is, kivéven mikor elveinek és tanainak alku nem ismerő szigorúsága olyan

SZARVAS GÁBOR.

újabb hajtásokat is ki akart irtani, küszöbölni a nyelvből, a melyeket a közhasználat már végleg elfogadott, s a melyek helyett maga a derek mester sem tudott sem ajánlani, sem alkotni jobbat, vagy éppen egyedül jót. De az a sikere meglelt s meg is maradt a Szarvas munkásságának, hogy a nyelv sok törvényének tiszta világosságra helyezésén kívül közérdeklődést keltett a nyelv ügye iránt s egy egész nagy nyelvész nemzedéket nevelt.

A «Magyar Nyelvőr» bizonyára legnagyobb értékű hagyománya Szarvas Gábornak; de nem az egyedüli, mert szintén az ő nagy munkásságának gyümölcse a «Magyar Nyelvtörténeti Szótár», melyet többek közreműködése alapján Simonyi Zsigmonddal együtt szerkesztett s mely három vastkos kötetben az Akadémia kiadásában jelent meg. Ez a nagy munka a régi magyar nyelv tükré kívánt lenni, összeszedvén a Kazinczy-féle nyelvújítás korát megelőző irodalmunk szó- és nyelvkincseit, bár tartalma nem lehetett teljes, mivel a régi irodalom egész átváltozása és kiaknázása még maig sem történt meg, erre még nem volt elég idő és elég ember. Az említett nyelvtörténeti szótár tehát éppen nem teljes foglalat a régi magyar nyelvnek, de már jelen alakjában is nagy becű gyűjtemény, a magyar nyelv bűvárára nézve pedig éppen nélkülözhetetlen segédkönyv.

Szarvas Gábor ifjabb korában inkább a klasszikai nyelvészettel s mellesleg szépirodalommal is foglalkozott. Kedvelt munkatársa volt egy időben a «Bajai Közlöny»-nek, majd maga is alapított egy rövid életű hetilapot Pozsonyban; továbbá a drámaírás terén is tett kísérleteket; egy színműve Debreczenben pályadíjat nyert, sőt előadásra is került. Szép fordítását adta Phaedrus meséinek; ez jeles bizonyossága annak, mily mesterileg el tudta találni a legsajátosabb latinosságokra is a legillőbb magyar alakot. De mindezek csak előkészületek voltak ahhoz a későbbi nagy munkássághoz, mely úgy szólván halála napjáig tartott.

Szarvas Gábor Bécsben, Adámszületett 1832-ben. Alsóbb és középső iskolai tanulmányait Baján végezte. Szülői kívánságára a papi pályára lépett és 1848-ban a pannonhalmi bencés rend tagja lett; de négy év múlva kilépett a rendből s jogi tudományokat kezdett hallgatni; majd azonban a gymnáziumi tanári pályára képesítette magát s 1858-tól kezdve Baján, 1861-től kezdve Pozsonyban működött, honnan 1869-ben B. Eötvös József a pesti kir. kath. főgymnáziumhoz nevezte ki a klasszikai nyelvet tanárának. 1876-ban nagy betegségbe esett, melyből kigyógyult ugyan, de szemeinek megromlása árán. 1881-ben végképen abba kellett hagynia a tanári működést, s így nyugalomba lépett, de csak az iskolára nézve, mert irodalmi munkásságát még nagyobb buzgósággal folytatta. Szemeinek elgyöngülése elméjének világosságát és elevenségét legkevésbé sem csökkentette, sőt életkedvét sem zavarta, annyival kevésbé, mert nagy műveltségű neje, kivel nyugalomba léptekor kélt egybe, minden dolgában egészen kedve szerinti segítségére tudott lenni. Ő olvasta föl neki egyebekben kívül a «Magyar Nyelvőr»-be érkezett dolgozatokat, ő írta le a férje által diktált ezikeket s általában ő volt az, a ki ezt az elbetegedett testű, sőt derült bölcseségű tudóst oly hosszú időn át meg tudta tartani az életnek, a magyar tudományoknak.

Szarvas Gábor érdemeit elismerte s megkoszorúzta annak idején az élet, most emlékeztül egyik előkelő lapjára jegyzi föl a magyar nyelv és irodalom története.

GÖDÖLLŐI ZÖLD ERDŐBEN...

Gödöllői zöld erdőben
Hús fuvalom halkan támad.
Hull a levél, a merre jár,
Messze szállt a dalos madár —
Hangos öröm vig berkeben
Tanyát ütött a borongós őszi bánat.

Gödöllői erdő mélyén
Fű, bokor, fa néma búban...
A sárguló, gyér haraszt
Jóságos, bús királyasszony,
Magyarország királynéja
Merengve jár, fenségese... szomorúan...

Az enyészet nagy fájdalma
Sajgó szívet egyre tépi...
Nincs öröm: mi el ne muljon,
Nincs virág: mi le ne hulljon!
Hervadó lomb, síró szellő
Halkan, lágyan, vigasztalón súgja neki.

... Gödöllői zöld erdőben
Ne borongjon méla bánat,
Nagyasszonyunk, te jó, áldott,
Rózsákra lép a te lábod:
Magyar néped áldása jár
Virághintve te előtted, te utánad!

Lampérth Géza.

A KÖLTŐ BÚCSÚJA.

Elhagyak már... de megbocsás,
Hisz' másoké az életem.
Lelkületem is egyre más;
Még vigadok — s már könyezem.
Mint lepke, mely folyton cserél
Virágot s egyről másra száll,
Szívembe' soknak képe él,
De egy igazra sem talál.

És életem úgy röppen el,
Mint a magányos csillag:
Fénylik s lehull egy éjjelen
S a czélt sehol föl nem lel.
Azért a nap tovább mosolyg
S az égből fényes lesz megint.
Hogy rajt' csillag nem annyi forg,
Nem látja meg, ki rá tekint.

Justh Béla.

A VIZESÉSÉNÉL.

Ha erre jársz, tekints a lomniczi havasra,
Alatta zúg alá az óriás vizesés,
Melyet feltartani nem képes semmi kéz,
S mely dörve ront odább, egy czél felé haladva.

Talán ember se volt a földön akkoron,
Midőn hallatszott már az óriás roham,
Melyben minden csepp egy irány felé rohan,
S mely mindig egy marad, örökre változón.

Mely tenger mélyiből fakadt ez ár élé,
A melynek medre még ki nem apadt soha,
Hova lett e tömeg, vagy merre folyt tova,
Hogy még a földtekét magába nem nyelé?

Pedig még áll a föld, még meg se reszketett,
Habár az óriás egy perczre sem pihen
S birkózva küzd vele sok ezredéveken
Keresztül, hasztalan — nyomát se látni meg.

Mely földfeletti kéz, mely láthatatlanul
Segité, volt e vad ár ellenébe gát?
Minek köszönheti, hogy eddig ellenállt
Oly vérsnek, mely réa egytízesen nyomult?

Pedig mily egyszerű kis röpke szó: «idő»,
De leghatalmasabb és ott van mindenütt,
Mindent megsemmisít, mihegy az óra üt.
De minden sebek is az orvosa csak ő.

Így míg a vad folyó rohant a föld felé,
Hatalmas árjával megnyitni belsejét,
Amaz begyógyítá megannyi új sebet
S az ár hatalma így lett folyton semmivé.

Leggyaralóbb földi lény: ember, idő halad!
S ki azt hiszed, erős magad vagy egyedül.
Te az első leszel, ki majd a porba dül,
Mert sirodát csupán te ásd egymagad.

Ki embertársadat nem tartod semminek,
A mit ma alkot ez, holnap felülje.
Maradjon ajkadon csak bánat és panasz!
Mert egyik sem segít a másikon, — minek?

Sőt majd ha egykoron végkép kidült fajod
És lesz egy hely, a hol ember nem élt soha,
Ott bizton nyüzsgni fog vad állatok hada,
Mert még a tigris is szelíd, ha jóllakott.

Avagy talán müved — mi gyarló gondolat —
Az t veled, élni fog s felmegy az Istenig?
Ó balga, balga te, ez álmodat ne hidd!
Egykor az oceán takarja sirodát.

Justh Béla.

KOLDUSVILÁG.

Orosz életkép.

Irtta Slavenko J., oroszból fordította S. V.

Annyi munkakerülő, arczatlan és szabadalmazott koldust sehol sem látni, mint a fehér czár végtelen birodalmában. Moszkva vagy Szent-Pétervár fényes körútjain ép úgy, mint bármelyik tiz fakonyhos faluban ugyanazon jellegű koldussal találkozunk, csakugyan a szent-pétervári koldus egy kopékánál kevesebbet el nem fogad, míg a falusi koldus alkalmilag egy darab kenyérral vagy kétes ízű füstölt hallal is beéri. Ez a baj korántsem lenne olyan nagy, ha azon óriási összegek, melyek szegényházak, menhelyek, katonai rokkantházak és egyéb hasonló intézmények fenntartására évről-évre az állam költségvetésében előfordulnak, csakugyan ezen czelokra fordíthatnánk. Amde a szegénység ügyének támogatására szánt óriási összegek az utolsó fillérig elfogyának s a koldusok száma mégis mindegyre szaporodik. Nem lévén czélunk ezen visszaéléseket és sikkasztásokat szóvá tenni, csakis az orosz koldusokról, mint e faj különlegességéről kívánunk beszélni.

Az orosz katonasági szolgálata ideje megállapítva nem lévén, a legénység kilencz tized része csakis akkor bocsájthatik el, ha a fegyverforgásra teljesen alkalmatlanná vált. A kinek rokonai vagy esetleg szülei még élnek, hazáig megy és ott úgy a hogy eltengődik, egyéb esetekben az orosz aggyastánj mehet. A csekély számú rokkantak házaiba leginkább a testőrezredek kiszolgált katonáit veszik fel, de kisebb városokban, mint például Kievd, Odesszaban, Alexandropolban vagy Varsóban az aggyastánok számára berendezett laktanyákban az élet sokkal keservebb, mint bármelyik utcai koldusé, miért is oda senki sem vágódik. Szent-Pétervár utczáin az ember minden lépten-nyomon rokkant katonákat lát, kik reggeltől késő estig koldulva annyit szednek össze, hogy az állam ellátására nem szorúlnak. II. Sándor czár, kinek az utcázakon ácsorgó öreg katonák feltűntek, egy alkalommal egy vén őrmesteret köcsij hoz intve, azt kérdezte tőle, mióta lakik Szent-Pétervártól és miből él. Az aggyastán válasza a jószívű fejedelmet nagyon megszomorította, és Pahlen gróf tábornokot, a szent-pétervári hadtest parancsnokát, azonnal a téli palotába hívatta magához.

— Azt hallom Péter Alexievics, — kezdte a czár, — hogy rokkant katonáim a város utczáin koldulnak. Mi van a dologban?

Pahlen gróf eleinte habozott, de utóbb rámutatott azon szövetkezetre, mely a rokkant katonáknak szánt pénzt kezeli. Amde e darázsfészekbe való nyúlástól mégis tartván, a legmagasabb állású tolvajokat értesítette a czár tudakozásairól, mire már a következő napokban a főváros utczáin kolduló aggyastánok, sőt egyéb koldusok is eltűntek. Nehány hónap múlva azonban a régi állapotok ismét életbe léptek.

A szabadalmazott koldusok nagyobb része az orthodox egyház számtalan szerzetesei közül került ki, kik gyalog, lóháton, vagy szekéren, az egész országot bejárva, a szerzet számára érlelmi szereket és pénzt koldulnak. Ezen kolduló barátok az összeszedett élelmiszerek nagyobb részét legott eladják s nehogy e miatt a hatósággal összefűzőzésbe jöjjenek, a kapott pénz bizonyos

százalékát a rendőröknek és városi előjáróknak engedik át. Megbízható adatok szerint a szerzetesek által gyűjtött élelmiszerek értéke évenként 6–8 millió rubelre rög. Ezen összeg harmad részét a hivatalnokok kapják, egyharmadát a gyűjtő barátok útközben megiszszák, a hátramaradt pénz pedig arra való, hogy a kolduló szerzetesek here-életüket kényelmesen folytathassák.

Ezenkívül úgy nevezett városi vagy falusi koldusok is győtrik a népet, kik a szegényházakban és menhelyeken állítólag el nem férvén, az előjáróság engedelmével koldulnak. Moszkvában az ilyenek engedélyezett koldusok egy egész városnegyedet töltenek be, melynek lakói átlag sokkal jobban élnek, mint a kisparosok és gyári munkások. Sőt olyan kolduscsaládok is vannak, melyeknek tagjai öt-hat évig folytatott tevékenység után vagonra téve szert, vidéken kis birtokot vásárolnak. Az efféle koldusokat a rendőrség titkos ügynökökül is használja és a Szent-Pétervárra utazó idegeneket leginkább ezek tartják szemmel. A II. Sándor czár ellen elkövetett merénylet előtt két koldus ügynök elárulta ugyan a tervet, de mielőtt adataik alaposságát bebizonyíthatják volna, mindketten nyom nélkül eltűntek. Hónapok múlva hulláik egy vasúti töltés átereszeiben találták meg, hová a gyilkosok elcipelhetették.

A miniszterek, kormányzók és egyéb főméltóságok kihallgatásain rendszeresen megjelenő koldusok többnyire az úgy nevezett szegénylős koldusok osztályába valók, és nincs rá eset, hogy az illető teremőrök vagy kapusok az efféle embereket visszautasítsanak.

Alamizsnák címzen az orosz udvari méltóságok meghatarozott összeget kapnak, melyet azonban még saját zsebeikből is kénytelenek pótolni.

Az uralkodó család tagjaihoz koldusok nem férhetvén, újévkor és húsvét vasárnapján a városrészek előjáróinak tetemes összegeket kúdenek, melyeknek egy csekély részét a koldusok közt kiosztják, a többi pedig a csinovnikok (hivatalnokok) feneketlen zsebébe kerül.

A walesi herczeg, ki majdnem minden évben néhány hetet Szent-Pétervártól szokott töltetni, a koldusokat magától egyszer s mindenkorra elriasztotta. Ugyanis mihegyt először híre járt, hogy az angol királynő fia Szent-Pétervárra fog jönni, a sokféle koldusok hada a téli palota körüli vidéket valóságos ostromzár alá vette. A rendőrminiszter lovas kozákokat küldött ki ellenük, de miután a roppant terület katonasággal való megrakása az angol trónörökösre esetleg rossz benyomást tehetett volna, a tolatkodó koldusok eltávolítása csak félig sikerült és midőn a herczeg a palotát szokása szerint egyedül, gyalog, elhagyta, száz meg száz koldus terden állva, rimánkodva és siránkozva útját állotta. A herczeg téli kabátjának zsebeiből kopott réz kopékákat vett elő s minden tíz lépés után egy-egy kopékát dobott a koldusok közé. Mire a herczeg a Nevski-Prospekthez jutott, a kopékák elfogytak és a járdán álló rendőrök láttára a koldusok is elmaradoztak. Másnap ugyanezen jelenet játszódott le, s miután a várt arany imperiálok és ezüst rubelek helyett a herczeg ismét csak kopott réz kopékákat osztogatott, néhány koldust pedig, kik nagyon szemtelenül viselkedtek, a rendőrök letartóztattak, negyed napra senki sem alkalmatlankodott többé. A szent-pétervári koldusok a walesi herczeget fősvennyük fukar fickóknak nevezik, ki talán maga is elfogadná az alamizsnát.

Stieglitz báró, a híres dúsgazdag szent-pétervári bankár, három milliót adott egy szegényház építésére. Egy alkalommal a bárót egy kihított képű koldus állította meg.

— Adj, uram, valamit! ma még nem ettem és nem ittam, pedig hideg van, s az idő is későre jár.

Stieglitz, ki prímes kobtáját a nagy hidegben nem akarta gigombolni, azt találta mondani, hogy nem azért adott három milliót a szegényház javára, hogy az utcáin megállítsák.

— Tudod batuska (atyska) — mondá mosolygva a koldus, — abból a három millióból én soha egy fillért sem fogok látni, de ha a reám eső tíz kopékát most kiadod, kijelentem, hogy teljesen ki vagyok elégítve...

BÉTHY LÁSZLÓ MELLÉSZOBA A KOMÁROMI EMLÉKTÁBLÁN. — Kiss György szoborműve.

BEÖTHY LÁSZLÓ EMLÉKEZETE.

Stieglitz az élelmes koldusnak egy arany imperiált adott.
— Ne félj batuska, senkinek sem mondom meg mit adtl, mert utóbb magadnak is alig maradna, — mondá a koldus.
Az orosz koldusvilág csak akkor ér véget, ha az orosz hivatalnok-világ, a csin, visszaélései megszűnnek, ez pedig nyilván soha sem történik meg...

Komárom városa e hó 13-ikán szép ünnepben nyilvánította kegyeletét egyik szülőföldjének emlékeze iránt, a ki a magyar irodalom küzdelmes idejében, mindjárt a forradalom után forgatta tollát, de mielőtt tehetsége kivívta volna magának osztályrészét, már kidőlt a küzdők közül, s a hol az első közé tartozott.

Beöthy Lászlónak, az ötvenes évek humoristájának és satirikusának szülőházát látta el Komárom városa díszes emléktáblával, s ennek fölvatására meghívta a fővárosi irodalmi intézeteket is, melyeknek sok előkelő tagja jelent meg, hogy a kegyelet ünnepén részt vegyen.

Beöthy László alig élt 32 évet, mikor 1857. május 20-dikán meghalt. Tehetsége, hírneve éppen akkor volt emelkedőben. Irodalmi munkássága, eleven szelleme, elméssége, csipős satirája, eredetisége már nagy figyelmet keltett a fiatal író iránt, kinek egyéni tulajdonaiban is annyi érdekes vonás nyilatkozott. A vidámságot képviselte ő az akkori irodalomban, melynek hangja komor, fájó érzésekkel és keserű visszaemlékezésekkel volt tele.

Alig húsz éves korában, még mint kecskeméti jogász írt novellákat, melyek «Hajnalka» czimen 1846-ban jelentek meg növendék lánykák számára. Kezdetben névtelenül, vagy álnevek alatt dolgozott a lapokban, csak 1848-ban tűnik föl a neve az «Életképek»-ben és «Pesti Divatlap»-ban.

A szabadságharc őt is kizökkentette életpályájából, az ügyvédi jogi gyakorlatot félbe hagyva, honvéd és hadbíró lett, a szabadságharc után egy évig színészkedett. Novellák, életképek, humoros dolgozatok ezután sűrűn jelentek meg tőle a lapokban. Friss szellem, ötlet, terék bővelkedik ezekben. Kötetei is egymást követték: «Laczkonyha», «101 kholeracepp», az «Ördög naplója», «Beöthy László mint pesti arslán»; «Zoltán öcsém könyve». Szerkesztett humorisztikus naplót is «A ki vesz, annak lesz» czimmel. A közönség sokat mulatott ezeken, maga Beöthy azonban búskomor, megtört kezedélyű volt. Mig eleinte dolgozatai inkább csak

az időszzerűség s a forrongó tehetség jeleit vicselték magukon, későbbi elbeszéléseiben, regényeiben a szervezkedő talantum egyre tisztultabban tűnik föl. Az akkor annyira uralkodó angol regényirodalom szembeérintő hatásától is sok önálló megfigyeléssel, a pesti sóvány polgári élet találó festésével, mely érdekes és az ő jellemző fájó ironiájával emelkedik ki egyik regénye: «A két macskához» — Goldbach et Comp. füszekerkeskedése. Többi regényei: «Ördög Róbert», melyben egy kártyás életét mondja el, és a «Puszták fia», melyben népies hang zamat uralkodik, és «Pugacseff» történeti regény. A színpadon «Özvegy és proletár» című kis vigjátékkal tett kísérletet 1856-ban. Minden munkáján meglátszott a tehetség, de egyszersmind a tökéletes kifejelettség hiánya is.

Ennek a korán elhunyt tehetséges írónak a szülőházát jegyezte meg emléktáblával Komárom városa.

A komáromi emléktábla leleplezési ünnepélyére a fővárosi irodalmi társaságok is elküldték képviselőiket. Ott voltak Beöthy legközelebbi vérei: testvérbátyja, Beöthy Zsigmond főrendiházi tag, ki az irodalomban és bírói pályán szerelte érdemeit; Beöthy Zsolt a jeles széptani író, az ünnepeltnek unokáncsepe. Elment szülővárosába Jókai Mór is, s a Kisfaludy-társaság és Petöfi társaság képviselőiben Ábrányi Emil, Hegedüs István, Radó Antal, Öváry Lipót, Vadnai Károly, a két Szinyeyi József, kik szintén a közeli rokonsághoz tartoznak, Kiss György szobrász, s több hirlapíró. A vendégeket nagy örömmel fogadták, s a város híres fiát, Jókait az utcázakon is lelkesen köszöntötték.

Az ünnepelő közönség e hó 13-ikán délelőtt a megyeház termében gyűlt össze. Tuba János országgyűlési képviselő mondta a megnyitó beszédét, fölémeltve, hogy Komárom városa Péczely József sirjáról és Ghyecz Kálmán szülőházáról is gondoskodni fog.

Vadnai Károly, ki Beöthynek személyes ismerősei közé tartozott, olvasta föl ezután «Beöthy László emléke» czimen visszaemlékezését. Vadnai 1854-ben találkozott vele először, a mikor Beöthy László már országos nevű író volt. A sirva-vigadás hangulatát senkinél sem látta úgy kifejezve, mint Beöthy Lászlónál. Legjobb barátjait elbűrt tárta föl bensejét. Azt tartotta, hogy okos ember eltitkolja a baját, hogy ne legyenek rajta. Végtelenül szerette a hazát, de a hazafiúság nevében gyártott frázisokat utálta és merész ironiával csuította ki. Húsvág nem bántotta, de volt benne komoly becsüvág és büszkén hirdette függetlenségét. Szeretettreméltóságát jellemzi, hogy polémiait nem folytatott soha és ha valakit csipős élceivel megsejtett, nyomban kiengette. Jellemének egyik legszebb tulajdonsága az volt, hogy édesanyját utolsó lehelletig megható szeretettel, valóságos imádatlal vette körül.

A ZRINYI-TÉR ZÁGRÁBAN.

Erdélyi Pál adta ezután beható irodalmi méltatását Beöthy László alakjának és működésének. A közönség mind a két felolvasót zajosan megéltézte.

Tuba János záró szavaival véget ért az ünnepes ülés és fél óra tájban az egész társaság a Kosuth-téren levő földszintes ház elé vonult. Ennek a háznak hajdanában a Csokonai híres Lillája volt a tulajdonosnéje. Mostani tulajdonosa Kalicza Géza, térvényeszéki irodaigazgató.

A ház előtt lefolyt ünnep a komáromi dalegyesület hazafias karénekeivel kezdődött. Majd percekig tartó tapsok és éljenek zajában Jókai Mór lépett a szónóval borított emelvényre.

Jókai elmondta, hogy ünnep rá néve mindig az alkalom, mely szülővárosába hozza, néha gyász-ünnep, néha örömmünnep; a mai nap gyászt és örömet egyesít magában. Gyászt a fölött, hogy egy fiatal, nagytehetségű költő élte tavaszán végezte be fényesnek ígérkező pályafutását, de örömet a fölött, hogy egy új nemzedék visszatér emlékéhez és azt márványban megörökíti. Reá néve nevezetes a Beöthy-család. Nemesek rokonai, hanem annál több — barátai. Deák korában mindennapos látogatója volt a Beöthy-háznak. Egy humorista emlékének azonban ne ontsunk könyvet. Beöthy László humorával elfojtott könyvet száritott fel. Az ő humora más volt, mint a mai. Beöthy humora olyan, mint a forrásban levő fiatal bor, a mely forr, pezseg, míg a maiba vitriolt és választóvizet kell önteni, hogy élvezni tudják. Boldogok, a kik fiatalon haltak meg, mert megtartották a nép emlékének örök fiatalágukat, míg ők idevénültek s kétszer halnak meg.

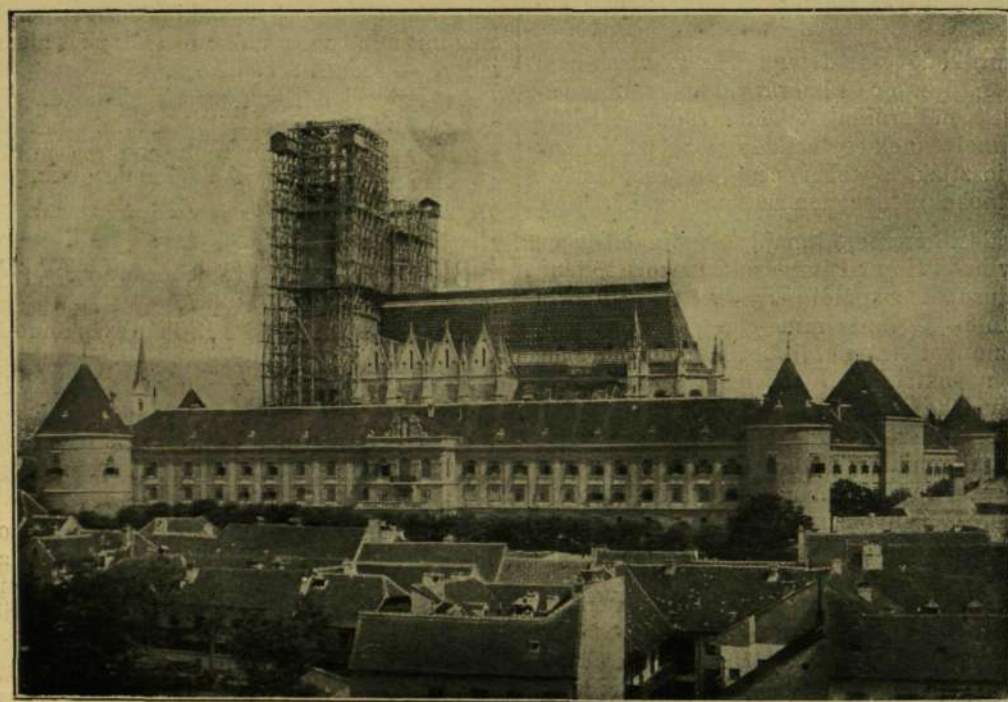
Zajos éljenzés hangzott mindenfelől. E közben hullt le a lepel a ház homlokzatáról, és előtűnt Beöthy László ércbe öntött domborn mellképe az emléktábla fölött. Kiss György műve kitűnő és az emléktábla a maga izléses egyszerűségében nagyon sikerült. A fekete betűs írás ezeket a szavakat tűnteti föl:

AZ ÁLLAMI IPARISKOLA ZÁGRÁBAN. — Standl Iván fényképe.

E. házban született
BEÖTHY LÁSZLÓ
magyar humorista.
1825. május 1. — 1857. május 20.
A nemzet vigasztalója volt rossz napokban,
Hála emlékének.

Jókai után Hegedűs István a Kisfaludy-Társaság nevében mondott lelkes beszédet, Kacz Lajos városi tanácsos Soós Lajos ódáját szavaltta és a dalegyesület hosszabb karéneket adott elő. Csepely Dániel

A SZÉKESEGYHÁZ ÉS AZ ÉRSEKI PALOTA ZÁGRÁBAN.

nagy magyar Alföld nemes városainak négyes fogata ott vár viradatkor, hogy kivigyen haragos zöld legelőre, fakó szikesre, sívó homokhegyek tövébe. Hát könnyű nekem!

De barátainak másik száza váltig hánytorgatja: «Már mi a manó lelte megint? Pásztorélet! hát mi lehet az? Künn a legelőn egy szurtos ember lopja a napot: ennyi az egész.» Ezek azután csakugyan rámondanak a «helyest»

* A «Vasárnapi Ujság» olvasói minden bizonynyal emlékeznek még arra, a mindenesetre hangulattal teljes leírásra, a melyet a bugaczi pusztáról *Kada Elek* barátom a lapok 1894. évi 30. számában becsátott közre a mely leírásnak igen sok méltatja akadt; úgy azoknak a leírásoknak is, a melyek ugyanazon alkalommal, több írtól más lapokban kerültek a nagy közönség elé. Ezek a leírások tagadhatatlanul szépek voltak, telve szubjektivitással, melynek színét és zamátját megadta a képzelet élelensége. De én úgy vagyok meggyőződve, hogy azoknak a leírásoknak igen fényes sora sem teszi fölöslegessé az én leírásomat, a mely a tiszta valóság alapján és a mely színét nem az én lelkilemből, hanem a bugaczi pásztorokból meríti, így teljesen megfolel a «Vasárnapi Ujság» irányának is, mely ilyenekben inkább a valóra fekteti a súlyt. — H. O.

** Gyulai Pál szerint eddig ismeretlen. H. O.

BUGACZ PÁSZTORÉLETÉBŐL.

Írta Herman Ottó.*

Héj pusztá, pusztá, nagy bugaczi pusztá!
Héj de nagy vagy, mint a minnyég magá!
Halandó szöm be nem láthat tégöd;
Csikós, gulyás, futóbetyár nem éri a végöd.

Messzi tekint a karcsú kútágas,
Magos högyén gomb helyett ül a sas;
Furulyaszó hallik le a dombról,
Hosszú kúrszó az itató kútról.

Bugaczi pásztoréletem.

Harmadszor is öszre fordult az év szaka, hogy közeledve-közeledő ezredés nagy nemzeti ünnepünk érdekében, de — megvallom — lelkem nagy gyönyörűségére is, búvóm a magyarság egyik ösfoglalkozását, a pásztoréletet, keresve azokat a nyomokat, a melyek igazán jellemzők, s mint ilyenek talán alkalmasak arra is, hogy világot vessenek oda, a hol az írott történet lemond a kalauzolásra.

Száz jó emberem bevár azon a ponton, a melyet kítűztem, röpit oda, a hova jónak látom; a

arra a bekezdésre, a melylyel jó Orczy Lőrincz a mult században megtisztelte a bugaczi csárdát, s a mely így szól:

Csikósok oltárja, juhász kápolnája,
Betyárok barlangja, ringyóknak tanyája,
Bólkák, egereknek, békák palotája,
Dongó légy, darázsok, szunyogok bárkája.*

Azonban igaz, hogy jó Lőrincz poéta versezete végén mégis csak oda lyukad ki, hogy az a rongyos csárda erős védelmet nyújt, nemcsak a poétának, hanem:

Szükségben nyugovást király is lel benned.

Ha egyéb nem, ez kalauzolhat el a bugaczi cserények erős népéhez, mely, akár a király, csak szükségben fordul a csárda felé; mert valójában csak salakja lát a csárdában oltárt.

A javának lelkületét remekül jellemzi az a tömören-plasztikus verses leírás, a mely e czikk élén áll s a mely világos tanúsága annak is, hogy Petőfi Sándor csakugyan az Alföld népének lelkéből és lelkéhez szólt.

Ez az elem szembeszáll, daczol minden viszontagsággal; de ugyanekkor hiven őrizi meg szíve-lelke igaz kincseit, azokat, a melyekből erőt merített már őse is.

S e kincsek valóban a cserényes pásztorélelki lelkületének megnyilatkozásai, melyeknek létéről, hozzáférhetetlen voltáról már annyit írtak, a nélkül, hogy valaki megmondta volna: mi a lényegük, mi az alakjuk?

Nem mondták meg azok sem, a kik az elragadtatás hangján hirdették, hogy ők azok a boldog halandók, a kik előtt az a pásztorlélek

* Toldy Ferenc «A magyar költészet kézikönyve». Budapest, 1876.

mégis megnyilatkozott. Már pedig ha valamit, úgy épen ezt a megnyilatkozást kell megállapítani, mert annak az alaki sajátságai között talán egyetlen, lényeges szerint még ma is majdnem teljesen érintetlen cserényes pásztoréletnek területét az eke mind öszzebb szorítja; tárgyi részét pedig végromlással fenyegeti a «bolti portéka» olesó, de silány; csillogó, de «jött ment» izü áradata; a tárgyi rész vesztével vége a tárgyakhoz kötött nyelvnek, evvel sok lelki sajátosságnak — valamennyivel együtt — vége sok biztos nyomnak, mely messze

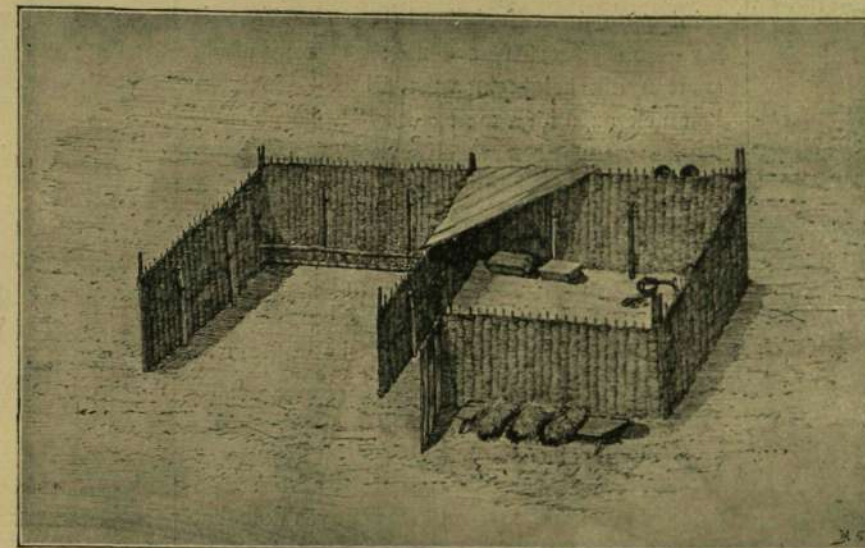
az érdeklődők népes kompániája, * kevés idő múltával pedig már kocsisor indult Nagy-Bugacz és Monostor felé. A kocsis kibontotta az ostort s avval a «fűgával», a melyet fejlejtetetlen jó Teleki Sándorom oly remekül irt le egykoron, megintette az ostorhegyest, mire bekövetkezett a robogás, hogy csak úgy futott az árok, az útszéli ákác a hátunk mögé. Elmaradt a város, el majd a «Helvézia» szőlőtelep is.

Nagy-Bugacz birodalma azonban csak ott kezdődött s csak ott kezdtem igazán figyelni, a hol a kerekék félküllőig süppedtek a homokba s hullámot vetett a buczka, a melyet silány füvek milliónyi gyökérszála lekötöni igyekszik, nehogy lába keljen, nyoma veszzen a nagy széljárások idején.

A buczk kból kivergődve, a szem közel eső határát szoroson felhalmozódó, sívány-homokhegyek alkotják meg; világos «krém» színű szinte vakít a napfényben; a szabályosan kifúj, kagylószerű gödör széle élesen ormós; a hátán, a lejtőkön pedig ez a futóhomok szeszélyesnek látszó és mégis szabályosan-fodros alakzatokká rendezkedik. A róka, a nyúl, a rá-

szálló madár nyoma tisztára kivehető. Ez nem a Hortobágnak igazán a végtelenbe enyésző, abszolút síksága, — sívár, fakó, itt-ott fehérülő szikeseivel, hanem egy hullámos terület, melynek szemhatárát meg-megtöri a sívó-futóhomok hegye; de a nyárfás és ákácós liget lágyan dagadozó zöld koronázata is.

* A társaságban voltak: Dr. Horváth Ádám képviselő, Mészáros József tanácsnok, Láber Károly államfőnök, Tatay Jenő ügyvéd, Kovács Sándor föld-birtokos, Dr. Helle, Dr. Tegze és Dr. Jászi jogtanár urak. Fogadják köszöntésemet. — H. O.

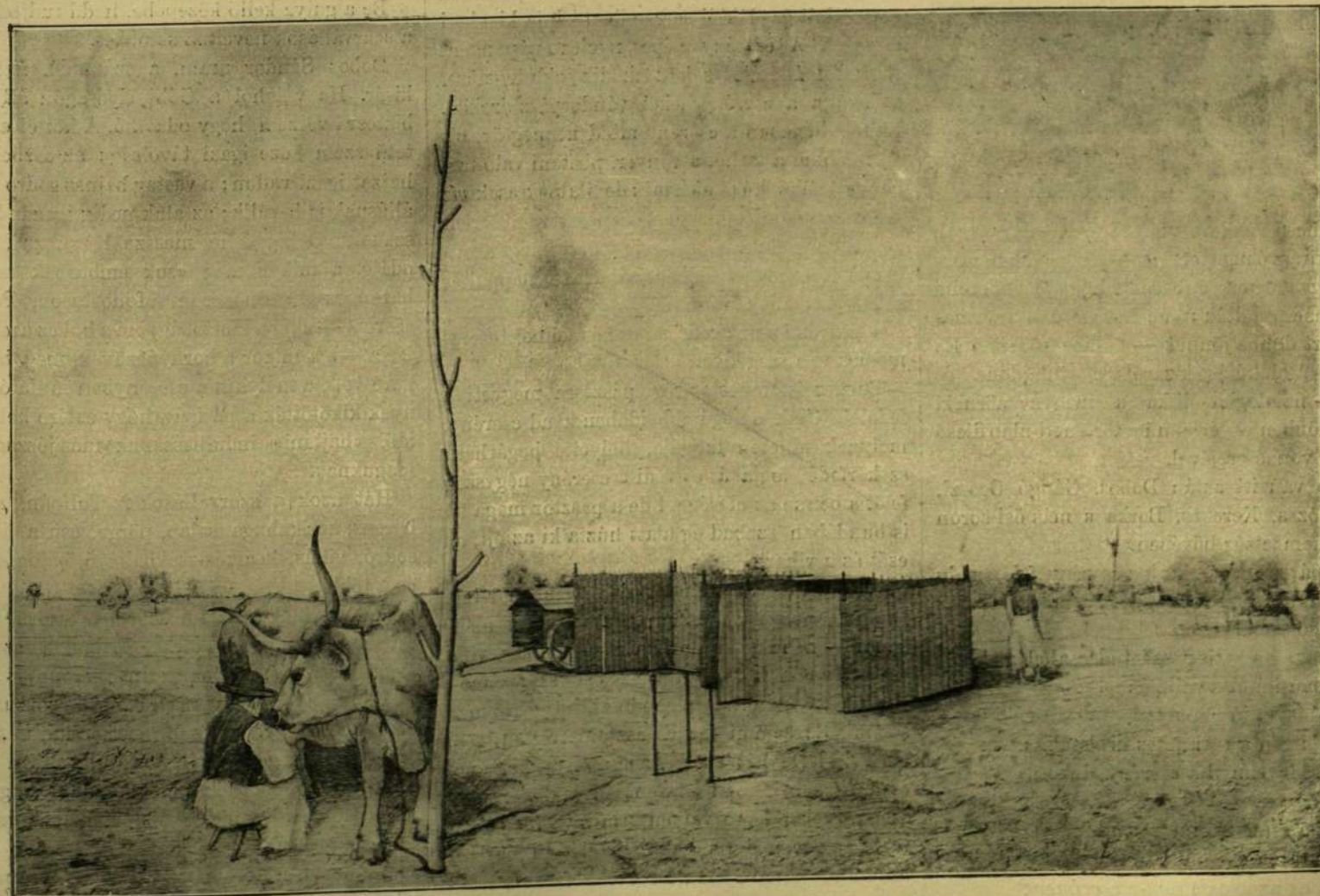

CSERÉNY, FELÜLRŐL LÁTVA, SÁTORRAL. Nécsy István eredeti rajza.

multak történetének homályába világíthat be. Hát lássunk egy kis töredéket.

Az 1895-dik évi május hó 29-én fölségesen tiszta napra viradtunk.

Keeskemét város négyes fogata ideje korán porolt szállásom ajtaja előtt s nyomban beszólt a nemes város gazdasági tanácsosa, Szegedy György uram is. Percek múlva öszzeverődött

BUGACZI CSERÉNY, ÁLLÓFAVAL, TALIGÁVAL.

Nécsy István eredeti rajza.

Jászai Viktor tanár vázlata nyomán Nécsy István.

DOBOS SÁNDOR SZÁMADÓ.

Órák múlva végre megfehérik a város tanyája; köszönt a galambos pusztabíró; csak hegyes sisak kell a fejére s kész az árpádkori lovasnak egész arczata. Biróné asszonyom, a magyaros vendéglátás előkészületeitől kipirulva, az ajtóból mosolyog felénk. Ragyogó tisztaság mindenütt; edzett férfiaknak való kényelem fogad, marasztal.

— Most pedig tessék parancsolni, — szól a gazdasági tanácsnok.

— Induljunk rögtön a Zuborgány cserényéhez, az van fölmagasztalva, — mondom én.

— Zuborgány? olyan ninosen, mert csak Zubornyák akad erre, — hangzik a felelet.

Adta Kadája és sok újságírója! Hát ezek a jobb hangzásért, nem meg egy ceppnyi sovínizmüstől hajtva, egy kicsit másképp rakták a betűket s én talán hozzá sem nyúlók ehhez, ha nincs meg ezen a pásztor nemzetségen a kissé hórihorgas, délsláv típus, s ha öregapjukat nem dicsegti a népdal így:

Hej Zubornyák, Zubornyák,
Elvitte a paripát;
Ha elvitte, hagy vigye,
Ád az isten majd másikat
Helyibe.

Ez a diesó vándorolt be t. i. a délslávságból; demostvirázó nemzetsége, — a második nemzedék — úgy megmagyarosodott, hogy jó emberek azt a tanácsot adták: «ne feszegetsd a származást, mert dühbe jönnek — zsákba kötnek.» Ez a gyors átalakulás kizárólagos tulajdona és pszicho-fiziológiai titka a magyar árnyak, mely különben egyértelmű a történeti alap diesó voltának vonzó erejével.

No de van itt aztán Dobos, Gángó, Oroszi, Nyers, Józsa, Kerekes, Borka s más ősi soron magyar nemzetség bővében.

Puha pázsiton indulunk a cserény felé, mely mint valami nagy kocská törli meg a szemhatár kissé lengő vonalát.

A «lakos» nagy tisztességtudással élénk kerül és nyomban indul a vallatás is.

— Adj' isten jó napot!
— Adj' isten a tekintetes uraknak is.
— Hát kigyelmed a cserény «lakosa»?
— A vagyok.
— Hát a számadó merre van?
— Amott-e, éppen összetereli a gulyát.
— Hát az az ágósa ügy-e a cserény?
— Nem a, mer' mi állófnak mondjuk.

— De Kada uram cserénynek írta, meg hogy talán Attília maradványa.

— Már akárminek írta, állófa jaz!
— Hát aztán miért állítják keletnek?
— Mer' úgy dukál.
— Hát aztán mire való?
— Oda kötjük a tehenet, mikor fejjük.
— Hát az ága mire való?
— Felhágunk rajta, mikor szét köll nézni.
— Hát az a három karó talán valami hún vezérczövek?

— Biz' a csak bornyúezüvek vóna; oda-kötjük a bornyút, a míg a fejés tart.

Ebből tisztára következik, hogy itt — a mint az már a foglalkozás természetével is jár — a cserényesség a döntő: a cserény ajtaja azért nyílik keletnek, azért áll előtte szintén keletnek az állófa, mert oda sűt legkorábban a nap, megenyhit a reggeli levegőt, felszárítja a harmatot s így könnyít a jászágon meg a pástortemember foglalkozásán. S az állófnak rendtartó földadata is van: «a jászág magától odagyűlekeznek a mikor ideje mögérközött, a hová a pástortembőr az állófát letűzte».

Az ősi-cserény «süvény»-táblákból való,* melyek fűzvezzéből vannak «szöve», a táblák sarkait bikacsök-kötés tartja együtt s cserénykarók támasztják. A pástortok része egy, ajtóval zárt derék négyszög; egyik sarka fölött háromszögű fedél, a «sátor», mely alatt a kényes dolgokat tartják. Itt benn van a nyeregpad, a tűzhely, mellette az ékes vasszolga, tűzpiszkálóval, horgoggal, a fogas végére tartozik a «vasfazék» — itt nem bogrács —; vízesevénynek, seprűnek, mindennek megvan a maga helye. A «süvény mereglyém» szalonnás iszák, nehéz-ustor s egyéb függőget. Künn az ajtó felőli oldalon a «gúnyapad» a bundákkal. Éjszaknak kirugva benne a ló-jászol; a lószárnyék mellett a «taliga», két kerekén járó kis bódé, a melyben az eleség kényes része áll.

A személyzet feje a számadó; főző, tisztogató, gazda a «lakos», ki éjjeli őrs is; van öreg, első, második és kis-bújtár. A számadó hetenként berándul a városba s a csoportokba összeállott gazdáktól sorrendben kapja ki a heti eleséget. A cserény népe nyolcz naponként szedi föl állófáját s költőzködik jobb ledélre, ez avatja a cserényeseket vándorpásztorokká. Eleség dolgában a cserény mindent megtűr, ott a szalonna, a tarhó, a könyér, pirítani való tarhonya, néha hús, akármí; de itallnak csak víz járja és semmi más, mert a «pászortembörnek a józsanság dukál», csak így őrsi meg a rábizott józságot jó időben, viharban, nappal és sötét éjszakának ivadján.

A gulyás az uralkodó, a csikós ennek cserényéhez van szegődve.

Bugacz és Monostor régi pásztorai megveti a fedelet. Csak a legújabb időben akad cserény, melynek ninosen taligája, helyette bogárhathú szekerfedél fogja át és védi a cserény négyeszög felét s benne az eleséget! de a pásztor maga itt is bundában, szabad ég alatt húzta ki az éjt, az esőt és a vihart.

Haj-haj! de a cserény ez dó szerint már tele van bolti portékával! Zománzos köcsög, pléhkanál — néha épen alpalka is — őrüi kés, villa és sok más, kiszorította az ősi szerszámot. Nagy bánatba ejtett a gondolat, hogy hát már semmi, de semmi igazi pásztorzszerző sem akad itt! De hát azért szem a szem, hogy ne csak nézzen, hanem lásson is: a «sátor» leg-széléről lekanadikált valami kisujnyit, füstös farragvány, leemelem s csak hogy el nem kurjantottam magamat: a legremekebb faragású ka-

* 1848 óta deszka cserénynek is akadtak. H. O.

Kún és magyar kavará.

Vasszolga bográcsesal és kavarával.

varónak a csúsa volt! Neki is estem ezután Bugacz, Monostor és a kun Matkó összes cserényének, össze is szedtem a kavarárt mind egy szális s járta a hire, hogy álló három napra akasztottam meg a pástortok konyháját. Hová mutatnak ezek a remekek? más a magyar, más a kun! Messze keletre vallanak azok!

Hogy félt Szily Kálmán barátom: «Megvernek a faragásban a Kárpátalja kis-orosz pástortorai!» mondogatta. — Dehogyan vernek, dehogyan! Nagyot morog a lompos komondor; kérdem a gazdájától, mi ennek a kutyának a neve? azt mondja: *Kebek*, a másik Sutytyó, a harmadik Czuruhó. Hová mutat az a «Kebek»?

Be a gulya kellő közepébe, hadd tudjam meg a szarvállások neveit, a színeket.

Dobos Sándor uram, a számadó, fogad és kísér. Ha valahol a Góbi sivatagon áll élém, biztosra veszem, hogy odavalló. A két élesteintetű szem köze igazi távolság; az őszbeborult hajzat igazi vadon; a vastag bajusz sodró szarvállásnak is beválik; az alak pedig igazán tagbaszakadt. Ő kigyelme messze lát a múltakba, odáig, a mikor még «sok embörnek nem is harangoztak» Bugaczon, Monostoron, Pusztászeren, — akár a Hortobágyon, a hol ez amondás járja — s a mikor a bornyúezüvek még bitangkaró volt, a melyhez a cserényben mulató legények kikötötték a paripát, hogy estére kelve az idő, «hajtani» indulhassanak más józságot — maguknak.

Hát azok a szarvállások? Tulipán, csákó, hérgas, karikabuga, salap, pörge, csula, búbos, sodró, villás, kecskés-zsákabúvó, balog, táblás és a többi.

Hát a színek? Galambszőrű, kékszőrű, szőke, cizmós, vörnyeges, tarka. Láballás szerint: forgós, csajkos; köröm szerint: papucsos...

Aztán a füvek? Jó füvek: cziczakafarok, bodorka, pörge, tippán, sárkerék, tisztessű, tejessű, no meg olyan lajtortajfú, a mikor «tisztesség okából sem löhet mögmondani, hogy miféle lajtortajfú». Nem elég jök: a sikárfü, vadóc, héjfafü, taraczk.

No most a csikósokhoz. Két bojtár lóra pattan s hat percz múlva tömör föltba van összeterelve a ménes. Színei, jegyei: világospaj, sötétpaj,

fekete, szürke, sárga, deres, fakó, tarka, szárcsak, kesely, hókakesely, csillagoskesely, sültszőrű, szögársárga, szénsárga, egérszőrű, fátyolfakó, kenderfarkú sárga...

Az alkony közeledik. A Dobos-erdő táján elevenség támad.

Kis csapatokban vonul be hálóhelyére a pápista varjú. Szárnyaszabadjára bocsatkozik a kékvérce, az alkony ékessége, egy darabig seregese kereng, függőget. A szemhatár pereméhez közeledve megnövekszik, szinte vérbeborul a nap tányérja, tüzesen szegve be a könnyű felhőzet fodros csipkés szelét.

Mi is pihenőre térünk...

Hát a pástortörlek megnyilatkozása, vajjon miben érezhető? Minek mondja magát Nagy-Bugacz fia, kinek a gönczöl rudja, a kaszás csillag s a sánta Kata mutatja az éjfélt?

Nem vagyok én őrüi nemzetből való,*
Nem köll nékém selyöm paplan takaró;
Beöröm én libatollas dunnával,
Piros végre hajtott cifra cizhával.

Ez a legtisztább pástortemokratia és bölcse megnyugvás. De ha hódításról van szó, akkor a csikós bojtár így tudja a dolgot:

Én csikós bojtár vagyok:

Paripám: a papné;
Nyergem: a rektoriné;
Pokróczom: kasznárné,
Hévederöm: Julesa,
Kengyelvasam: Marcsa,
Kantárszámom: Klára,
Farmatringom: Sára; —
Csókóm utoljára.

Ez már azután igazán az «ellenállhatatlan» Vagy:

A nagy Dombainé asszonyom gulyása vagyok én,
Háromszáz hat darab tinójtát őrzöm én;
Szépen szól a pörge tinó harangja:
Kisasszonyom az ablakon hallgatja.

A régi, pandúros vármegyéhez való viszonyát így festi:

Bársony nyereg a lovam hátára,
Töltött pisztoly a szűröm ujába;
Gyertek ki hát vármöggye kutyái,
Megrövidül éltőtök óráji.

Hajt engőmet a vármöggye lova,
Visszatér a maga határjába;
Én is kipányvázok a pisztóba:
Ögyél lovam, möggyünk nem sokára.

Öreg bojtár nem hallgatja parancsát,
Főlemelte a hajás megyé** bojtár:
Olyat vágott hadnagy uram fejére,
Mindjárt leborult a lova elébe.

«Szegény bojtár ne bántsál te engőmet,
Komiszáros küldött engőm te érted.»
Öreg bojtár nyergeld fel a lovadat,
Majd azután velünk együtt elballag.

Zöld erdőben nézöm én az virágot,
Könnyes szőmmel kísérom az gulyámot;
Zöld erdőnek zöld mezején, harmatján
Sírva pörög a csöngettyű az marhán.

Nem akar a szilaj tinóm legelni,
Csöngettyűjét haragosan zörgeti,
Idegön szagot éröz a pusztában,
Háttra nézők: a vármöggye utánam!

Háromréttű kocsika az kezébe,
Igenyöst vág öreg-bojtár elébe:
«Öreg-bojtár fordíts vissza a marhát,
Mögvasalom kezéd lábad, de mindjárt.»

Mikor a csikós már vasban ült, így számolt a felelősséggel:

* A dalokat kéresemre dr. Tegze Gyula jogtanár stenográfálta.

**A megyének ifjú korában szép piros a haja, ezért kedvelik botnak; a szépjének? bornyú az ára.

Lóra csikós, lóra!
Elszaladt a ménös;
A nagy major mellett
Csuhajla,
Porol már a nyergős
Ihajla.
Nem tehetők róla,
Mert mög vagyok fogva;
Van nékém bujtárom
Csuhajla;
Maj' számol az róla
Ihajla.

Enyelgő kedvében pedig ilyen nóta járja:

Sárga csikó, csörgős kantár, csi-csi-csi!
Vögyön kend föl Pista bácsi, csi-csi-csi!
Fővönnelek szívem, babám — de kajtyi —
Ha jaz anyád mög nem látna jodaki.

Ülj fel kocsis a kocsiba be-be-be.
Suhants egyet a csikónak közébe;
Hadd hallja mög az a dáma, a kajtyi!
Ráczalmási szobaleány gyűjjön ki!

«Ne nézettek gyöngye természetem;
Csak azt a ragyogós kék szőmömöt;
Olyan a szőmöm járása — de kajtyi! —
Mint a fényös nap sugara joda ki.»

Ezek igazán a pástortörlek megnyilatkozásai akadtak itt sorok és versszakok, a melyek igazi gyöngyök.

Ime egy rövidke, igazán futó kutatásnak főbb eredménye: minden egyes kérdésre az érdekes adatoknak buzgó forrása fakad, a cserények világában éppen úgy, mint a Nagy-Kunság még fennálló kontyos-kunyhós, tiszta pástortörhelyein. Az aczél, mely alakilag azonos az Árpád-kori sírökből szedett aczélökkel; a csürhés mai kovája közkorszakbeli nyilhegy — úgy találja. A praehistorikus leletek legrégibb szintjeiből kerül a csont ár — a magyar pásztor ma is szerzészámjának ismeri. Ilyen egyszerűségekből kikapattan a világosság, akár az elektrom szikrája; de fénye nem villámszerűen múló, hanem tartós és első sorban arra oktat, hogy az ősfoglalkozás embere nem «szurtos naplopó», hanem fentartója nagyon sok jegynek és jelnek, mely a fogékony, avatott elmét az ősiség kérdéseiben biztosan kalauzolni — éppen hivatva van.

De van ennek az ügynek fájdalmas része is: az őspásztorság már a végét járja, veszni indult; pusztítja, öli, a mint már mondtam, a gyors közlekedés nyomán tudólvá-özönlő kereskedés és az — eke. Már pedig, ha valamit, az ősfoglalkozások e töredékeit meg kell menteni, mert alapos ismeretük nélkül vak sötétségben marad az ősiség nem egy tere. Bizonyos pedig az, hogy a ki nem ismeri a most élő magyarságban megörzött ősi elemeket, hiába keresi a nemzet őshajzáját, — helyesebben eredetét, fejlődése menetét. Ezek nélkül nem taláhatja meg senki sem.

CIRKVENICA.

Fiumétől délnek néhány kilométernyire, a horvát tengerparton, tehát magyar területen, a Quarnero legjobban védett és legfestőbb vidékén fekszik Cirkvenica tengerparti község.

A lapok hírvetőiben mind gyakrabban találkozzunk ennek a bájos, olasz stílusban épült tengerparti városkának nevével. Miniszterek, főurak, magyar és külföldi előkelőségek, az orvosi kar legkiválóbbjai, mind gyakrabban keresik fel e páratlan klimatikus gyógyhelyet, az első magyar tengeri fürdőt. A fürdő felfedezője és védnöke, József főherczeg, hónapokig lakott ott s néhány hónapi ott tartózkodás után megerősödve, a legkiválóbb egészségben, teljesen felüdülve hagyta el Cirkvenicát.

A magyar orvosi kar kitünőségei felismerték a fürdő és gyógyhely nagy jelentőségét és sere-

gestül küldötték betegeiket Cirkvenicába, s maga a fenséges pártfogó, József főherczeg, a történelmi nevezetességű Frangepán-kolostorból nagyszabású sanatoriumot létesített honvédtisztek részére.

Ma már Cirkvenica a világfürdők sorába emelkedett. A kik hajón érkeznék Fiuméből, másfél órai kellemes utazással érkeznek Cirkvenicába. Maga a község rendkívül kedves hatást gyakorol az utazóra, a tengerparton fekvő 2—3 emeletes csinos, tiszta kőházaival, szép molnáival és a kikötőben horgonyzó sok kisebb-nagyobb vitorlásával. A községtől alig 5 percznyire, a parton, kissé fent a hegyoldalon fekszik az újonnan épült pompás nagy szálloda, mely a fürdő alapítója és fővédnöke tiszeletére «József főherczeg nagyszállója» címet visel. Van benne száznál több, legnagyobb kényelemmel és egészségi szempontból a legkétségtelenesen berendezett szoba, továbbá pompásan berendezett társalgótermek, díszes hangversenyterem, vendéglői és kávéházi helyiségek, nagy terras, melyről gyönyörű kilátás nyílik a tengerre.

A gyógyszállóhoz közel a parton van a csinos vendéglői pavillon. Cirkvenicának oly enyhe az éghajlata, hogy a betegek még december havában is többnyire a vendéglői pavillon nyílt terrasán ebédelnek.

A fürdőtelep és a község között a tengerbe építve áll a 100 kényelmes kabinnal bíró pompás fürdőház, melynek lépcsőin lépve, a fürdőzőnek a sekély víz alig térdig ér és a barszonszerű fövényen 100 méternyire lehet befelé menni a tengerbe, míg nyakig ér. Az egész Quarnero mentén sehol nem találunk ehez hasonló, mindenütt meredek sziklás a part, még Abbaziában is, míg Cirkvenica partja vetekedik a velencei Lidóéval.

Cirkvenicánál a tenger rendkívül dús sőtartalmú és a víz sekély volta miatt picizny gyermek is minden veszély nélkül fürödhet, s a tenger réme, a czápa még soha el nem jutott Cirkvenicáig. A tengeri fürdőt nagy sikerrel használják ideg-bajosak, elgyöngyült betegek és mindazon bajokban, melyekben az éjszakai tengeri fürdők gyógyítólag hatnak, ép oly nagy hatással vannak a cirkvenicai fürdő. Mint klimatikus gyógyhelyet kivált tudódöbetegek részére ajánlják, és mint ilyen messze felülmúlja Abbaziát. Mikor Abbaziában már kora délután az óriás Monte Maggiore orma mögött leállozik a nap és a betegek kénytelenek szobáikba vonulni, akkor még órákig sugárözönben fürdik Cirkvenica.

Természeti adományainál és védett helyzeténél fogva a bőra nagyon ritkán és akkor is kis mértékben érinti Cirkvenicát, ellenben reggeltől estig éri napsugár, s a mindenkor tiszta, pormentes levegő, a kitünő ivóvíz, a csaknem mindig kedvező időjárás és enyhe éghajlata következtében mint klimatikus gyógyhely, kivált téli tartózkodásra, a legalkalmasabb az egész Quarneróban.

A temperatura a legzordabb időben sem száll alább —4° C-nál és télen átlagosan reggel 9° C, déliben +14° C és este +8° C, úgy hogy január havában még gyöngye beteg emberek is korán reggel meleg verőfényben, felöltő nélkül sétálhatnak és még december havában is lehet fürdőni a tengerben. Cirkvenicában a legforróbb nyáron sines túlságos meleg, valamint a legzordabb télen sines nagy hideg.

Cirkvenicának nagy előnye még pompás vízvezetéke, a kitünő ivóvíze és a fürdőteleptől tíz percznyire fekvő, óriási angol parkhoz hasonló Vinodol-völgy pompás túlgyerdejével és rendkívül termékeny talajával. A fürdőigazgatóság a teleptől a Vinodol völgyébe lovasutat épít és ott nagyszerű mintagazdaságot rendez be.

A fürdőigazgatóság a legelőkényebben gondoskodik vendégéről. A díszes «József főherczeg» szállodán kívül van még három szálloda, melyekben készsáznál több kényelmesen berendezett szoba áll a vendégek rendelkezésére, és a kik nem akarnak hajón menni, azok a magyar kir. államasutak Plase állomásától, hova kívánatra kocsikat küld az igazgatóság, másfél óra alatt, vagy pedig szintén kocsin Fiuméből három óra alatt juthatnak Cirkvenicába. Különböen a tenger nagyon ritkán hullámszik és a hajó-út teljesen biztos.

A fürdőigazgatóság Budapesten is rendezett

be irodát a Kerepesi-út 19. szám alatt s a tudakozódásokra készséggel felel.

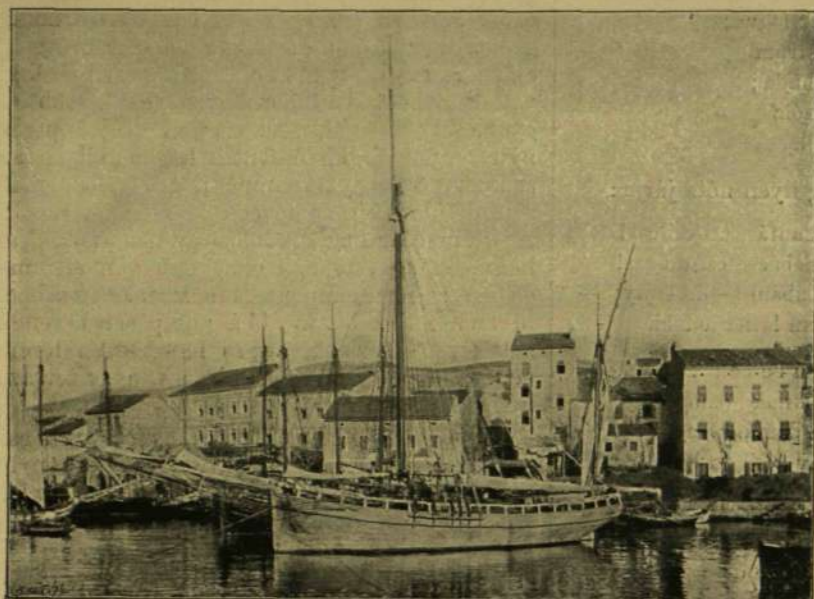
Cirkvenica híre már elterjedt a külföldön is, és sok külföldi keresi fel e magyar tengeri fürdőt. Magyarországból is tömegesen keresik fel, nemcsak betegek és üdülni vágyók, hanem

EGYVELEG.

* A fák vastagsága nemcsak télen és nyáron különbözik, de napról-napra is. Éjjel és nyáron a legvastagabb, de különösen vékony, ha a tél igen hosszú és erős.

még távolabb meg lehet hallani, mint a kutyát vagy macskát.

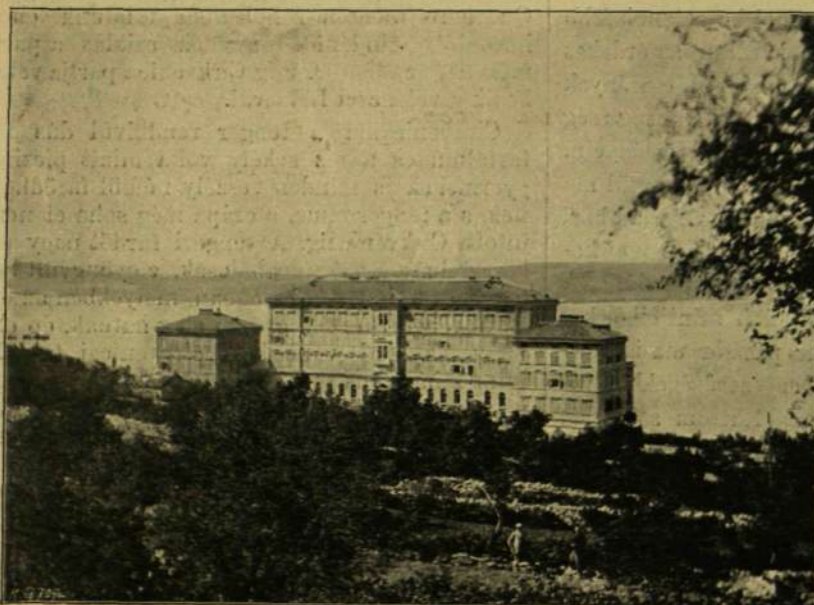
* A theát hidegen s egyenlő mennyiségű szódavizzel szokták inni mostanában Kelet-Indiában, mivel azt hiszik, hogy a forró thea itt ártalmas az európaiaknak.

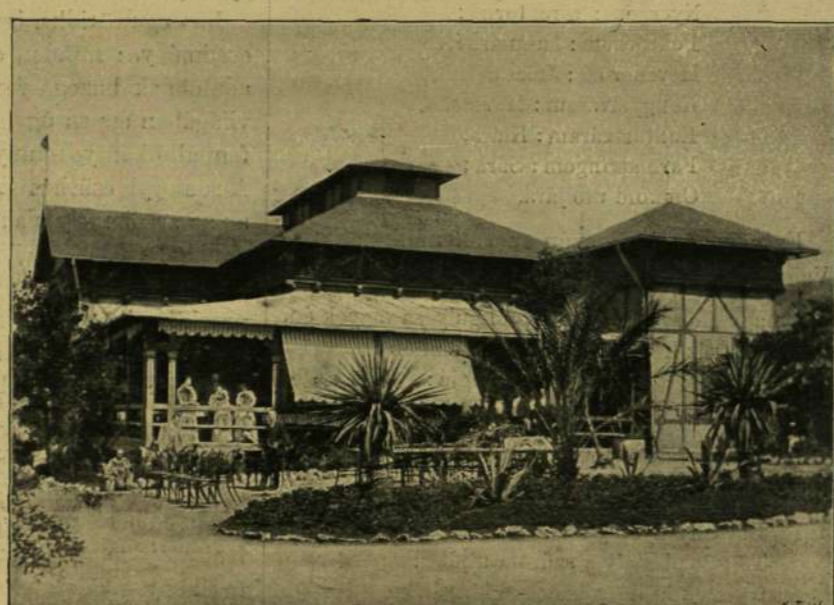
CIRKVENICA VÁROS ÉS KIKÖTŐJE.

A FÜRDŐ A TENGER FELŐL NÉZVE, A JÓZSEF-FŐHERCEG-SZÁLLODÁVAL, KIOSZKAL ÉS FÜRDŐHÁZZAL.

KILÁTÁS A TENGERRE A JÓZSEF-FŐHERCEG-SZÁLLODÁTÓL.

A KÁVÉHÁZI KIOSZK A TENGERPART MELLETT.

A PARTI SÉTÁNY ÉS A TENGERI FÜRDŐHÁZ.

A FÜRDŐ-HÁZ.

KÉPEK CIRKVENICÁBÓL.

kirándulók is, miután Crikvenica még a zónarendszerbe tartozik és az utazás kevés költségbe kerül és megéri a fáradságot, mert a festői part, a tenger és a közeli szigetek ritka szép látványt nyújtanak.

* Az állatok hangja. Minden ismert állat között legmesszebb hangzik az oroszlan ordítása, azután következnek a hiéna, a kukik, a párducz és a sakál. A szamar ordítása ötvenszer nagyobb távolságra hangzik, mint a lóé s a macskáé tízszer annyira, mint a kutyáé. Nevezetes, hogy a különben csendes és félénk nyúlak kétségbeesésében ejtett hangját

* Hires angol ügyvédek. Russel Károly ügyvéd, ki a newfundlandi halászközösségben szerepelt, évenként 250,000 forint jövedelmet hoz ügyvédségéből, Webster Rikhard és Clarke Eduard ügyvédek jövedelme valamivel kevesebb, de 200,000-en felül van.

DOKTORRÁ AVATÁS KIRÁLYI KITÜNTETÉS MELLETT.

A budapesti tudományegyetemen egy szép régi szokást elevenítették föl a múlt szombaton, f. október hó 12-én. Királyi kitüntetés mellett, vagy mint hagyományos deák szóval mondani szokták: *sub auspiciis Regis* avattak doktorrá három olyan végzett fiatal embert, a kik egész közép- és főiskolai pályafutásuk alatt mindig kitünő eredménnyel tanultak, pályatársaik közt mindig a legkitünőbbek közé tartoztak, s végül a doktori vizsgálatot is kitünő sikerrel tették le.

Sokáig szünetelt az egyetem ünnepies szokásai közt a királyi kitüntetés melletti doktorrá avatás, s több évtized múlva az okt. 12-iki

dísztermébe költözött át a fényes szertartás véghez vitelére. Oda sereglettek össze az ünnepély hivatalos szereplői: a király képében közreműködő vallás- és közoktatásügyi miniszter, az egyetem rektora és dékánjai, az egyetemi tanács és a fölvavatandók, szám szerint hárman, úgymint a jogtudományi szaktól Hegedüs Loránt és Szladics Károly, a bölcsészeti szaktól pedig Papp Ferencz. Hegedüs Loránt Hegedüs Sándor országos képviselő fia, ki már egyetemi hallgató korában nagyobb utazásokat tett Német-, Angol-, Francia- és Spanyolországban, miközben nemcsak nyelvismereteit gyarapította, hanem szakjába vágó tanulmányokkal is szorgalmasan foglalkozott; így aztán korához képest valóban ritka készütséggel jelent meg a doktori vizsgálaton. Élénk kutató és megfigyelő képességével írói hajlam és jó előadási tehetség

egyetem e szép ünnepének örömeiben, a mire bizonyára évenként lesz ezután alkalom s remélhetőleg nemcsak Budapesten, hanem Kolozsvárott is.

A magyar tudományos akadémia dísztermét erre az alkalomra külön is felkészítették. A középfalon csinos drapéria közt függött a király életnagyságú képe. A tagok számára fontartott emelvényen két asztal állott, az egyik az ő felségét képviselő miniszter számára. Ezen voltak elhelyezve a királynak «I. F. J.» betűs, brillánsokkal kirakott gyűrűi, a király ajándéka a fölvavatandóknak. A másik emelvényen elhelyezett asztal körül ültek: dr. Lengyel Béla rektor, dr. Bognár István hittudományi, dr. Kovács Gyula jogkari, dr. Hégyes Endre orvostudományi és dr. Ponori Thewrewk Emil bölcsészeti dékánok, Bognárt kivéve, ki papi díszben volt, mindannyian fekete díszmagyarban, nyakukban az egyetem jelvényeivel. A közönség már fél

Ellinger E pillanatnyi fényképe után.

DOKTORRÁ AVATÁS KIRÁLYI KITÜNTETÉS MELLETT. — Dr. Kovács Gyula dékán felolvassa a jog- és államtudományi felavató beszéd előzményeit.

fölvatás volt az első, mely *sub auspiciis Regis* történetelt. B. Eötvös Loránt vallás- és közoktatásügyi minisztersége alatt sikerült ez ügyben főleg Beöthy Zsolt akkori bölcsészeti dékán buzgólkodása folytán a tárgyalásokat annyira vinni, hogy az egyetem ezt a nagy hatású kedvezményt újra megnyerhette és Wlassics jelenlegi vallás- és közoktatásügyi miniszter kormányzása alatt immár gyakorlatba is vehette. A legutolsó ilyen doktorrá avatás 1838 júl. 21-én történt. Gr. Cziráky Jánost avatták föl nagy pompával, midőn a király képében b. Eötvös Ignác tárnokmester szerepelt. A most történt doktorrá avatás alapján a régi szokáshoz van szabva. Egyik nagyobb újítás az volt, hogy itt a vallás- és közoktatásügyi miniszter jelent meg, mint a király képviselője s a királyi gyémántos gyűrűk átadója.

A szokottnál sokkal nagyobb ünnepélyt rendezett ez alkalomból az egyetem. Saját szék helyiségeiből a magyar tud. akadémia nagy

is párosul. Tolla ügyességét már a «Vasárnapi Ujság»-ban is nem egyszer bemutatta, szónoki tehetségéről pedig a fölvatató ünnepem tartott előadása tett nyilvános bizonyosságot. Szladics Károly szintén kiváló fiatal ember. Képzettségét ő egészen itthon szerzte. Első nyilvános föllépése a fölvatás alkalmával tartott szaktudományi értekezésének szép előadása volt, melyben nyugodt bátorság és önértékes biztosság nyilatkozott. Papp Ferencznek is a fölvatató ünnepem tartott fölvatása volt az első nyilvános föllépése. Komoly érettségről és alapos készütségről tanuskodó előadása szintén igen kedvező hatást tett a jelen volt nagy közönségre.

Az alkalomhoz földszített nagy termet szorongásig megtöltötte a művelt közönség, mely rendkívül érdeklődött úgy az új alakú fölvatás, mint a fölvatandók iránt. Tudósok, tanárok, írók, művészek, öregek, ifjak, férfiak és hölgyek válogatott serege igyekezett osztozni az

tízről kezdve gyülekezett a nagyteremben, mely díszruhás notabilitásaival, tele széksoraival és zsufozt karzatával érdekes, festői képet nyújtott.

A bársonnyal leterített asztalnál, az első emelvényen foglalt helyet díszmagyarban dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, a ki ő felségét képviselte az ünnepélyen.

Az emelvény körül ültek: Tisza Kálmán, Zsilinszky Mihály államtitkár, Berzeviczy Albert a képviselőház alelnöke, Csemeghy Károly ny. kuriai tanácselnök, Gyulai Pál főrendiházi tag, Szalay Imre a nemzeti múzeum igazgatója, Szily Kálmán az akadémia főtársa, Szász Károly és Szász Domokos ref. püspökök, Jókai Mór, Hegedüs Sándor, Gajári Ödön és Fenyvessy Ferencz orsz. képviselők, Than Károly, Láng Lajos, Heinrich Gusztáv, Thanoffer Lajos, Herczegh Mihály, Lechner Ágost, Beöthy Zsolt, Nagy Ferencz, Fodor József, Vecsey Tamás, Schnierer Aladár, Földes Béla, Schwarz Gusztáv, Hegedüs István, Simonyi Zsigmond, Lechner Ágost, Pastiner Gyula, Marczali Henrik, Lánzy Gyula, Navratil Imre, Csarada János, Tauffer

Vilmos egyetemi tanárok és közéletünk sok más jelese.

A hölgyek számára fönttartott helyeken ültek: Wlassics Gyuláné, Tisza Kálmáné, Hegedüs Sándorné, Feszty Árpádné és számos előkelő hölgy.

Az egyetemi tanácstól jobbra a három fölavatandó: Szladiés Károly, Hegedüs Loránt és Papp Ferencz állt kardosan, díszmagyarban, hátrább pedig az egyetem pedellusai hivatalos díszben. A karzatokat az egyetemi ifjuság lepte el, közte voltak az egyetemi papnövédek is.

Dr. Lengyel Béla rektor megnyitván az ünnepélyt, fölhívta dr. Kováts Gyula jogkari dékánt, hogy terjeszse elő a két jogkari fölavatás előzményeit. Erre Kováts dékán előadta, hogy Szladiés Károly, a ki 1871-ben Duna Szerdahelyen és Hegedüs Loránt, a ki 1872-ben Budapesten született, ugy gimnáziumi, mint egyetemi tanulmányait minden osztályban és éven kitüntetéssel végezte s mind a kettőnek doktori értekezését a kar egyhangulag elfogadta. Ezek alapján ajánlotta őket a kar a királyi fölavatásra s a dékán reményét fejezte ki, hogy ez a fölavatás jótékony hatással lesz az ifjuság tudományos fejlődésére. Végül üdvözölte a jelölteket s föszólította őket, hogy adják elő fölavatási beszédeiket. Erre Szladiés Károly jogtudományi doktor mondta el beszédét, melyben «A vagyoni magánjog fölosztásának bírálata» című értekezésének alapeszméit fejtegette. Majd Hegedüs Loránt államtudományi doktor mondta el az «Egyenes adókról szóló tan» című értekezése alapján beszédét. A közönség zajosan megéjenezte mindkét előadót.

értékesebb, tisztább kincset nem gyűjthetnek. E drágaköz kizárólag saját erejük kizárólag saját érdemük kivívott győzelmének királyi trofeuma. De e szent ereklye ne legyen csak a szépen, jól és hasznosan el-töltött ifjkor dicsőségének emlékköve, hanem legyen egész életük pályáján ragyogó, világító utmutatójuk, mely önéket színet nélkül figyelmeztesse a király, a haza, a tudomány s azon szép remények iránt tartozó kötelességük teljesítésében, melyeket ma joggal táplál önök iránt a fejedelem és a nemzet. Isten segítse önöket! Hazám, nemzetem ifjusága pedig olvassa le a drágaközről a legjobb és leggondosabb király atyai szívének sugallatát, hogy e hazát az szereti legjobban, a ki érte legtöbbet és legbecsületesebben dolgozik.»

A miniszter e beszéd után az új doktorok újára személyesen huzta fel a királyi gyűrűket, miközben a közönség zajosan éjenezte a királyt.

A királyi gyűrű.

Dr. Szladiés Ferencz.

Dr. Hegedüs Loránt.

Dr. Papp Ferencz.

Ezután dr. Theurewk Emil bölcsészeti dékán adta elő, hogy Papp Ferencz, a ki N.-Magosiban született s egy evangélikus néptanító fia, minden iskoláját kitüntetéssel végezte, a doktori szigorlatot «summa cum laude» tette le s a kar egyhangulag terjesztette föl kitüntetésre. Most Papp Ferencz állt elő s elmondta beszédét «Tacitus és Madách» című doktori értekezése alapján. Ezután a rendes fölavatási formák közt fölésküdték s mind a hármat doktorra fogadták s átadták nekik a doktori diplomákat.

A három jelölt erre a király képviselője, dr. Wlassics Gyula miniszter elé járult, a ki felállva helyéről, a következő beszédet mondotta:

«Ő császári és apostoli királyi felsége, legkegyelmesebb urunk, engem méltóztatott megbizni, hogy az önök tudorrá avatása alkalmával legmagasabb nevében közbenjárjak. A trón e kegyét hódolatteljes hálával fogadva, a legbensőbb örömmel jelenem meg ez ünnepélyen, mert ha az alma maternek voltak is szép, lélekemelő napjai, ennél magasabb ünnepre alig lehet, mert ez a jók legjavának jutalmi napja. A hasznosan, nemessen, példásan el-töltött ifjkor eredményeinek, szorgalmának, kitartásának, odaadó ügybuzgalmának igazi diadalünnepe. Ünnepe, mely a korona fényében ragyog, és dicssugára nemcsak önéket ékesíti, nemcsak övéik, hozzá-tartozóik egész valóját tölti be a legteljesebb és leg-tartósabb boldogság örömeivel, de elhat szeretett hazánk minden zugáig és hirdeti a koronás király dicsőségét, ki bölcs figyelmét, atyai jószágát kiterjeszti a haza legszebb, legbiztatóbb reményeire és fejedelmi bölkeséggel jutalmazza az ifjkor kimagasló eredményeit. E drágaköz, melyet urunk, királyunk legkegyelmesebb megbizásából most fogok átnyújtani, legyen legszentebb ereklyéjük. Énnél

A kitüntetett doktorok nevében Papp Ferencz mondott köszönetet s a rektor zárszava után az ünnepély déli fél 12-kor a király és a miniszter éltetése mellett véget ért.

SZARVAS GÁBOR MEGDICSŐÜLÉSE.*

Neorthológ epilóg. — Irta Mai Pál (Pálmai Kálmán).

Személyek: Az Ur. — Szent Péter. — Ballagi Mór. — Szarvas Gábor.
Történik az égben. Idő: minél később.

SZARVAS GÁBOR (zörget a mennyország kapuján).

SZENT PÉTER (belülről).

Nos, ki vagy? A jelszót?

SZARVAS GÁBOR.

Nevem Szarvas Gábor.

Jelszavam a földön vala «pax et labor».

Az utóját, hiszem, betöltém ott híven.

Jöttem az elejét megpróbálni itt fenn.

SZENT PÉTER.

Áh, te vagy? Tudom már. Mentem, öcsém lépj be!

(Beereszt.)

* Szarvas Gábor elhunyna alkalmából fölelevenítjük az elmés versezetet, melyet Szarvas egyik tisztelője írt s nagy tetszés mellett olvasott föl azon alakomán, melyen Szarvas barátai királyi tanácsossá való kinevezésekor 1890 márcz. 8-án ünnepelték. Az akadémiikus ellenfél (Ballagi) megbotránkozással e versben összegezi Szarvas nyelvezeti bűneit, el-sorolván egy rakást azon szökből és kifejezésekből, melyeket a «Nyelvőr» megrótt és a nyelvből ki-küszöbölendőnek nyilvánított. A józú versezetet, melyben a panaszos szók dilt betűkkel vannak szedve, fentebb egész terjedelmében közöljük.

Kollegaként vislek az Urnak elébe.

(Az Ur elé vezető.)

A magyar nyelvnek volt hűségese kapussa, Méltó, hogy trónodnál legyen örök jussa.

Az Ur (Péterhez.)

Lassan, öreg szolgál. A te ítéleted Mint jó kollegáé elfogult is lehet. Hadd lássuk elesztébb, hieim körében Nem itél-e egy s más ellenkezőképen? Ehol nyújtja is már egyikük az újját. Jöszte, íam Móríc, mit tudsz rója, szőlj hát.

BALLAGI MÓR (előlép.)

Mi tagadás, Uram, szívem szerint szólva, Jót bizon nem sokat mondhatok én róla. Az erényt üldözte teljes életében. Minden eseményt gúnyolt, az eglyt meg épen. Lényed és állagod konokul tagadta. Illetlenül még szentélyed se hagyta. Nem volt viszony, melyet szentnek tartott volna, Nem féltény, a melyről fitymálva ne szólna. Rideg kukrejtében segély-szóra süket, Dölyfösen lenézte a hitvány tömeget. Az előnyt másoknál nem szívesen látta. Jellemet nem tisztelt, az erényt utálta. Elvért nem lelkesült, eszméért nem ége, Szellemnek, kedélynek vala ellensége. Megvetette önkényt választott pályáját: Még a tanár szó is bántotta a máját. Növendékeiben a hajlamot ölte, Csint, modort nem kívánt, a szerényt gyűlölte. (Nem esoda, hogy a kik iskoláját járták,

Mert ha egy kis igaz volt is a sok vádban: Nem itéllek én el úgy átabotában. Jól tudom én, íam, hogy ha hibát volt is: Igaz ügyért híven küzdél vala holtig. Védni jogot, törvényt nem alamárkoddál,* Egy kornyéta-alja' tábort toboroztál S maradván mindvégig lelkes aladárja,* Mig köröttem tombolt az újítás árja: A legitimitás ingó trónja mellett Híven, rendületlen megállottál helyed. Tudta is felségem földi fölket mása, Kinek az őei jog hatalma forrása, Hogy királyhoz méltó igazságot mível, Felruházván téged tanácsosi czimmel. A mi pedig nézi büneid nagy részét: Van a mi javadra sillyeszge az eszét, Az, hogy bár az erényt másoknál megszóltad, Magad a hol kellett mindig gyakoroltad. Mindzeknél fogva csak maradj itt, Gábor: Fogadjon keblébe a mennyei tábor!

(Harsonaszó.)

Hűges Endre. Bogár István. Lengyel Béla. Kováts Gyula. Theurewk Emil.

A TUDOMÁNY-EGYETEM REKTORA ÉS A DEKÁNOK.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Vörösmarty összes költeményeinek teljes kiadását bocsátotta közre a Franklin-Társulat; lehető olcsó, 1500 oldalra terjedő két vastos kötetben, díszes vászonkötésben jelent meg ez a népszerű kiadás, melynek ára 5 ft. Lassan lassan oda jutunk, hogy a magyar költők műveit is meg lehet szerezni olcsó kiadásokban. — Legelőbb Petőfi 1 ft 50 kros kiadása jelent meg. Ezt követte Tompa költeményeinek 2 ftos kiadása s most harmadiknak csatlakozik hozzájuk Vörösmarty olcsó kiadása. Meg lehet jósolni, hogy a mint Petőfi olcsó kiadása tízezernél fogor közézen, ép úgy el fognak terjedni Tompa és Vörösmartynek eme tetszetős és olcsó kiadásai is, s így tán nincs messze az idő, hogy ott fogjuk találhatni magyar remekírónkat a kunyhókban is. Úgy Vörösmarty, mint Tompa ez olcsó kiadásai kaphatók a Franklin-Társulatnál Budapesten, ugyszintén minden hazai könyvkereskedésben.

Az Olcsó könyvtár. A Franklin-Társulat népszerű kiadványából, a Gyulai Pál szerkesztésében megjelenő Olcsó könyvtárból a 346—356-ik kötetek hagyták el a sajtót, minden kötet önálló külön tartalommal. Ezek a következők:

Balzac Honoré elbeszéléseiből, francziából fordították Béri Géza és Béri Gyula. Ára 50 kr. Balzac öt elbeszélését adja közük a híres «Harmincez éves nő»-t, továbbá: a «Családi élet nyugalma», «A Grande-Bretèche kastély titka», «Titkos gyötrelmek», «Az erszény». Az elbeszélésekhez Béri Géza írt tartalmas előszót, ismertette Balzac életét és méltatta irodalmi működését. — La Rochefoucauld gondolatai, fordította és életrajzzal ellátta Béri Gyula. Ára 40 kr. La Rochefoucauldnak az irodalomban mély nyomokat vágott, szellemes maximái egy részét e század elején Kazinczy Ferencz is átültette irodalmunkba. — A demokrácia Franciaországban, írta Guizot, fordította Kohlbauer Ferencz. A nagy francia államférfi tanulságosan mondja el, hogy nincs elragadtatva a demokráciától s annak val imádsát bajnok tartja. Ára 20 kr. — Szegedi veszedelm, gr. Zrínyi Miklós nagy eposza az 1651-iki kiadás után. Hatodik kiadás, melyben Toldy Ferencznek Zrínyiőr írt életrajza is benne van; ára 60 kr. — Mozart prágai utazása, beszély, írta Mörke Ede, némethöl fordította B. I.; ára 20 kr. — Scott Walter, írta Carlyle, fordította Baráth Ferencz. Carlyle egyik legszebb tanulmánya a regényírásról és Scott kritikájával; ára 20 kr. — A történelem tanulmányozásának módszerei, írta Freemann Edward, angolból fordította Hegedüs Pál. Az angol történeti egyetemi előadásából kilenczet foglalt magában a kötet, melynek ára 60 kr. — Lescaut Manon és Des Grieux

* Előbb; * dacossal; * egyenletlenség; * elem; * össze-hozzalak; * nem voltál rest; * zárló-alj; * kapitánya, vezére. (L. Nyelvtörténeti Szótár.)

lovag története, írta Prévost abbé. Sainte-Beuve bevezetésével, francziából fordította Visi Imre. Könyv alakban most lát először napvilágot a francia irodalomnak e jeles műve; ára 50 kr. — Kazinczy Ferencz versei, kiadta Kazinczy Gábor; harmadik kiadás, ára 30 kr.

«A torjai bűdös-barlang levegőjének chemiai és fizikai vizsgálata» czim alatt adta ki a természet-tudományi társulat Csizmadia Lajosnak e vizsgálatok eredményére vonatkozó füzetét, melyben szerző leírja a híres barlangot, ismerteti a gázolmés okát és a barlang gyakorlati értékét. A barlang bizonyos részén minden égő láng kialszik, ember, állat meg-fülad. Ezt a levegőnél sűrűbb szénbioxid (szén-savanyhidrid), a záptojás-szagot pedig a hidrogén-sulfid okozza. A falakról lecsepegő vizet szemviz-nek, a gázt pedig csúszós bántalmak gyógyítására használják. Szegény emberek látogatják leggyak-

kiabálásra erőlteti. Ez persze némileg a vérmérséklet dolga, de az olvasóra kellemetlenül hat; mert úgy érezzük, hogy haragra csinált, mesterségesen tüzei föl magát, a mikor aztán vége-hossza nincs a nagy mondásoknak. Az ember azt gondolhatná versei után, hogy Krisztus követőit fenevadak tépik a czirkuszok véres porondján, vagy máglyán hamvasztják a Nérók, Diocletianók.

«Bősz ellenünk kaján örömmel Ujjongva ül győzelmi tort...»

Lánczot kovácsol lábainkra, Börtönt készit, mely földön el, Keze ép a szívünkre téve, Hogy életünket így kitépje...»

S rab vagy te is, oh! rab, lelkelem szerelme, Egyháram, édes, drága, jó anyám! Csörög a lánc, csikorg a durva bilincs, Bús zokogás a néma éjszakán...»

A «Simon éneké»-ben pedig:

«Hőhéram, hallom... már jönnek értem, Megölni vágyva; kész a máglya már. Bősz néptömeg örjögve, felüdhöden Körülte rémes, örült tánczot jár...»

Az ilyen mondva csinált borzalmakban nincs igazság; igazság nélkül pedig nincs költészet. A valóság érzés lehet tárgya a költészetnek, mert az általános emberi nyilatkozik benne, de csak úgy, ha szívből fakad. Gyürky Odonnél is találunk erre példát, csak akkor azonban, midőn felejt, hogy az ecclesia militans fegyverforgató vitéze, példa erre az «Emlék» című verse. A kötet második ciklusát szerelmi költemények teszik; vannak ezek közt nagyon csinosak, pl. a «Sűrű erdő rejtekében» és a «Kész már az oltár»... kezdetűek. A harmadik ciklust «Sub umbra mortis» czime eléggé magyarázza; többnyire sötét darabok, de van közöttük egy pár, melyen az engesztelődés nyájás fénye dereng. Ezután a «Napról napra» című ciklus következik, a köte-

Ellinger E. pillanatnyi fényképe.

DOKTORRA AVATÁS KIRÁLYI KITÜNTETÉS MELLETT. — AZ ESKÜ-TÉTEL.

raban, mert minden kényelem híján van, és ha ez a barlang gázával, szemvizével és azzal a folségesen szép vidékkel bárhol volna Közép-Európában, már régen megkisérlették volna valamely különleges gyógyító és busán jövedelmező helylyé alakítani, vagy valamely chemiai iparágat létesíteni mellette. A füzet ára 80 kr.

Szegedi emlékek. Irta Kovács János. A szerző, ki jól ismeri a nagy alföldi magyar város múltját, az olvasóval is meg kívánja azt, legalább egyes részleteiben, ismertetni. E czélra nem a szokásos történetírási módot választotta, hanem kiszakított a város történetéből egyes érdekesebb részeket s azokat mint egy-egy önálló egészet feldolgozva nyújtja az olvasónak, mindazonáltal úgy, hogy ezen részek voltaképen mégis egy egészet képeznek s minden esetre elég érdekes bepillantást engednek Szeged város régi életébe. A kötet az Endrényi könyvnyomdájában jelent meg Szegeden s ára 1 ft 20 krajczár.

Gyürky Odón: Újabb költemények 1892—95. Szerző első sorban vallásos költő, de nem a szerzet vallásának költője. Vére habzik a gyűlölettel, ajkán áldás helyett átok. Az első ciklus valamennyi verse csupa verskiáltás, csatárahívás. Soha sem beszél természetesen, hangját folyvást

tet pedig «A Századok történetéből» gyűjtő czim alá foglalt hét költemény zárja be, melyek azonban a századok lelkeit nem igen szömláltatják meg. E költemények egyikében («A gyárban») egy pár ismert sor úti meg fűlünk:

«Az én anyám is dolgozott a gyárba' Szeretlek, oh nép, te szegény, te árva.»

Ez év tavaszán Ada Negri híres olasz költőnő egyik szép versében, Radó Antal fordításában, a következő sorokat olvastuk:

«Az én anyám is dolgozott a gyárba', Szeretlek, te kis árva.»

A rokonság az idézett sorok között talán kissé nagyon is erős. Gyürky Odón verselése elég hangzatos, rímei is általában jól esendűnek, de gyakran túlságos szabadságot, vagy jobban mondva pongyolaságot enged meg magának. Haraggal—ajkam, ajkam—órán; ezerszer—küzdelemben; idegekkel—Isten, stb. neki rím-számba mennek. A kötet ára füve 1 ft, díszkötésben 2 ft. Kapható szerzőnél Koronaherezeg-utca 17. szám.

Glosszák. (Egy pesszimista széljegyzetei.) Irta dr. Sziklai Soma, ki Mirza Shaffi dalait is lefordította. A terjedelmes és díszes kötet aforizmákkal, axiómákkal foljegyzésekkel van telve, melyekben pesszimista nézet és kedély nyilatkozik. Könyvét a szerző Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszternek ajánlotta s Kenedi Géza írt hozzá előszót. A kötet tartalma

A JÓZSEF-FÖHERCEZ SZÁLLODA CIRKVENICÁBAN, A TENGHER FELŐL NÉZVE.

hét fejezet alá van besztyva: *Mysterium coeli*. (Isten és vallás.) *Kosmos*. (Élet és világ.) *Animal humanum*. (Az ember.) *Politica*. (Politika és társadalom.) *Literaria*. (Irodalom és művészet.) *Mysterium terrae*. (A nő.) *Varia*. (Vegetáció.) *Gnoma*. — A könyv a Lampel-féle (Wodianer F. és fia) könyvkereskedésben jelent meg.

Az Athenaeum olvasótárában *Vértesi* Arnoldtól, szépirodalomnak termékeny írójától egyszerre két regény naplója az egyik; a másik pedig *„Füredn”*. Mindenik a társadalmi életet festi, embereivel, érzelmeivel. Ara egy-egy kötetnek zöld vászon kötésben 50 kr.

Külföldi dekaméron, jelesebb külföldi írók elbeszélésekének gyűjteménye, összesen száz elbeszélés; szerkesztette Cserhalmi H. Irén és Gerő Attila. Két kötetet már korábban megjelent, most pedig a 3-ik és 4-ik köteteket adta közre az Athenaeum társaság. Összesen száz elbeszélés, rajz van a négy kötetben. A francziákat Zola, Bourget, Daudet, Pierre Loti s több más, a németeket Baumbach, Eckstein, Ebers, Sudermann, az angolokat több újabb író, az oroszokat Turgenyev, Csehov, Dosztojevskij, az olaszokat Farina, Fucini s mások képviselik; a kisebb nemzetek elbeszélő közül is élvezen válogattak a gyűjtemény számára. A cseh, horvát, rutén, újgörög, finn, bosnyák novellák mind megannyi érdekes társadalmat mutatnak be. S van exotikus elbeszélés is, mert az izlandi irodalom sem hiányzik. A négy kötet mindegyikének ára 2 forint.

Egyének írta Gerő Ödön. Ott elbeszélést tartalmaz: *„Előhang”* (Turridó), *„Férjénél”*, *„Hó”*, *„A béna”*, *„A csatavonálok”*. Mindenkiben egy-egy alakot rajzol és egyéni a szerző. A Lampel-féle könyvkereskedésben kapható; ára 1 frt 20 kr.

Korzikai, írta Láng Menyhért, kiadta a Lampel-féle könyvkereskedés. Egy érdekes könyv második kiadása, mely Napoleon Bonaparte szülőhelyét ismerteti, annak regényes multját, lakosságát, főleg gyógyító klímáját, mely tüdőbajosokra nézve oly hathatós. A könyv elejétől végig vonzó módon van írva, s németül is megjelent. Az új magyar kiadásból Ferencz Ferdinánd és József főhercegek számára is megrendeltek egy-egy példányt. A könyv ára 1 frt 50 kr.

Előfizetés. Dr. Lázár Béla ismert író *„A tegnap, a ma és a holnap”* címzen adja ki esztethikai és szépirodalmi dolgozatait, melyek részint fejtegetéseket (például a miszticizmusról), részint írók jellemzését, könyvek kritikáját foglalják magokban, hazai és külföldi írókét, régibb jelesekét s újabb tehetségeket. A kötetért 1 frt 50 kr-ral lehet előfizetni, bolti ára 2 frt. Előfizetési pénzek Grill Károly köznyelvű cikkeire, vagy szerzőhöz *„Nemzet”* szerkesztésére) küldendők.

Pályadíjak a Kisfaludy-társaságnál. Két pályázatot hirdet a Kisfaludy-társaság. Egyiket magyar történelmi tárgyú prózában irandó elbeszélésre, mely fél nyomtatott ívtől két ív terjedhet. Jutalma bojári Vigyázó Sándor alapítványból 120 frt, de csak önálló becsü pályaműnek adatik ki. A beküldés határideje 1896. okt. 31. A jutalom 1896. apr. 28-án adatik ki. — A másik történelmi dráma, melyre Szolnok-Dobokamegye főispánja, báró Bornemisza Károly ajánlott föl *ezer koronát*, s mely a

deési színház millenárius ünnepélyén 1896. június 8-án kerül színre. Tárnya Erdély történelmének Szolnok-Doboka vármegyét közelebbről is illető eseményből merítették. A beküldés határideje 1896. márczius 31.

A Semsey-pályázat. Említettük már, hogy Semsey Andor nagy pályadíjaira csak kevés munka érkezett az akadémiához, mindössze három kész mű, egy Magyarország archaeológiájára, egy Magyarország történetére és egy a Szent István koronája alá tartozó országok földrajzára. E pályamunkák a bírálóknak adták át és az eredményt az akadémia 1896-iki naggyűlése hirdette ki. Ékezett még egy pályamunka tervezete is Magyarország flórájára. A többi hat feladatára, n. m. a tudományos magyar nyelvtanra, a magyar birodalom történetére, Magyarország közzgazdaságára, a magyar birodalom geológiájára, Magyarország ásványaira és Magyarország faunájára egy pályamunka sem érkezett be, de az akadémiánál levélbelileg tett kérdézőkördések sejtetik, hogy ezek megírására is történetek előkészületek; mások új határidő kitzetését kérik. Szily Kálmán főtitkár tehát az akadémia nevében felszólítja mindazokat, a kik Magyarország flórájának vagy az utóbb elsorolt hat munka valamelyikének megírására pályázni szándékoznak: készítsék el pályamunkájuk részletes tervezetét, s *írjanak meg belőle mutatványul egy tetszés szerinti kis fejezetet*, s idegen kézzel letisztázza, névtelenül küldjék be e tervezetet és mutatványt 1895. december 31-ig a M. Tud. Akadémia főtitkári hivatalához, esetleges kívánságaikkal együtt a pályázathirdetés szövege- és határidejére nézve. E tervezetek gondos átvizsgálása után a Semsey-bizottság a pályázathirdetés tárgyában javaslatot tesz az 1896. évi naggyűlésnek.

„Temetik a rózsát” címmel *Ábrányi* Emil László főherceg halála alkalmából verset írt, melyet id. *Ábrányi* Kornél megzenésített s mely most jelent meg Schunda V. József kiadásában. A füzett ára 1 forint.

A népszínház husz év előtti nyílt meg, 1875. okt. 15-én. Ez idő alatt 6770 előadást tartottak; ebből 2863 volt operette, népszínmű pedig csak 2037. A színrehozott darabok szerzőinek 337,194 frtot fizetett ki; ebből 229,259 frt magyar szerzőké. Épen a színház megnyitásának husz éves fordulóján járt le egyik előkelő művész tagjának, *Hegyi* Aranka asszonynak szerződése, ki többé nem is tagja a színháznak. A művésznő a lapok utján közzétett levélben bucsuzik el a közönségtől, mert — ugy mond — a színpadot elzárja előle az a vizály, melybe saját hibája nélkül kényszerítették. Még azt is írja. *„Azt a lelkesedést, mely a színpadra vitt, az utóbbi idők keserűségei sem tudták elpusztítani s érzem, hogy erőm, ambicióm nem engedi, hogy eladuljakemzemem.”* Ugy hallatszik, hogy a művésznő a megnyitandó vizsínház tagja lesz. — A népszínházat még egy pótolhatatlan veszteség is fenyegeti. *Blaha* Lujza asszony már hetek előtt tudatára adta az igazgatónak, hogy szerződését nem újítja meg és nyugalmiba akar vonulni. Egy új népszínműből neki küldött szerepet nem is fogadott el, mert új szerepet betanulni többé nem akar. Blaháné visszavonulását mind a színház művészi jelentősége, mind a népszínműirodalom nagyon megéri.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 14-iki ülésén *Tóth* Lőrincz elnökölts s *Asbóth* János mint levelező tag tartotta székfoglaló értekezését.

Asbóth János *„Korunk uralkodó eszméi”* című felolvasásában azt fejtegette, hogy a nagy francia forradalom szabadságeszméi nem úgy valósultak meg, a mint az ideálisták várták. A jakobinizmus után nem az általános szabadság, hanem I. Napoleon zsarnoki uralma következett. Az irodalomban, tudományban és művészetben sem valósultak meg a nagy eszmék, s a mindennapi élet megteremtette a szabadság, testvériség és egyenlőség helyébe a szocializmust. Ezzel bővebben foglalkozott. Megemlíti aztán a századnak utolsó felében mutatkozó tudományos mozgalmakat s ezek közt különösen Darwin működését. De — úgy mond — nemcsak természeti, hanem erkölcsi törvények is vannak. Míg a régi kormányok sokat elkövétek a vallásos érzelmet fontartására, ma az állam ez iránt részben közönyt, részben pedig elnyomja a vallásos érzelmet. Pedig a népek e nélkül nem lehetnek el; bármilyen legyen az anyagi haladás, az igazságot szomjuhozó lelkek visszatérnek a hithez. Öröm van sokféle — így szól végül, — de boldogság csak egy van: a szívnek az a megnyugvása, békéje, a lelkületnek az a magasztos emelkedettsége, a mely szeretettel és áldozattal végzett kötelességből ered.

A *Petőfi-társaság* okt. 13-iki ülésén *Szana* Tamás titkár bejelentette a svéd *Radberg*-nek, a társaság külső tagjának halálát s felemlítette, hogy a svéd poéta *Petőfi* egyik bámulója és ismerője volt. A felolvasásokat dr. *Hatala* Péter kezdette meg, a ki a régi zsidó rabbi életét ismertette. Majd *Ferenczy* József olvasott fel *Bekics* Gusztávától költeményt. E. *Kovács* Gyula három versét szavalta el, utána *Jakab* Ödön lépett a pódiumra s *Bárony* Istvánnak egy csinos vászrajzát olvasta föl.

A kir. magyar természettudományi társulat okt. 16-án tartott választmányi ülésében felolvasták *József főherceg*, a társulat partfogójának köszönő levelét a László főherceg elhunytakor hozzá intézett részvétlirára. Bemutatták *Francz* Rezső kész munkáját a *Craspedomonadánákról* s *Mura*-*kőzy*, *Pawlicsek*, *Rátz* és *Kránkszky* tagok tervezetét az élelmiszerek vizsgálását tárgyaló nagyobb munkáról. Jelentést tett a titkár a kiállítás előkészületeiről is. A társulat t. i. hazánk érdekesebb állatcsoportjait biológiai összállításban, nevezetebb növényeit és ásványai tanulságos elrendezésben fogja bemutatni a 30 csoportból ezuttal bemutatják a társulat helyiségében próbaképpen felállított s dr. *Madarász* Gyulától művészen készített méhészmadarak csoportját, úgy a mint a titeli koszena fészkelnek és élnek, továbbá a két csőben és halálmadár családját egy napos fiókákkal, stb. — A téli ülésszakban ez idén dr. *Klug* Nándor egyetemi tanár tart tíz sorozatos előadást az élettan köréből; kivüle *Kövesligethy* és *Schmidt* Sándor tanárok fognak népszerű előadásokat tartani. A társulat kiadásában újjában megjelent munkák bemutatása után 123 új rendes tagot választottak, kikkel a tagok száma 7765-re emelkedett.

A képzőművészeti társulat e hó 10-iki választmányi ülésén gr. *Andrássy* Tivadar elnök megemlékezett László főherceg haláláról, s elhatározták, hogy részvétliratot intéznek *József főherceg*hez. Az ülés tárgya a jelenlegi műcsarnok bérbeadása volt. Az új műcsarnok ugyanis a tavaszra teljesen kész lesz, az eddigit tehát bérbe adták tíz évre egy napoptikum-konzorcziumnak, mely ott különféle látványos gyűjteményeket, vizuizurákat fog mutatni. A titkári állást is betöltötték s egyhangulag választották meg *Ambrozius* Dezső ismert író.

A **Nemzeti Szalon** állandó kiállításainak sora a nyári szünet után e hó 15-ikén nyílt meg. A közoktatásügyi miniszter képviseletében *Zsilinszky* államtitkár és *Szencsényi* osztálytanácsos jelent meg, kiket *Vastagh* György és *Margitay* Tihámér elnökök s a Szalon tisztikara fogadott. Több mint 200 kép van együtt, melyek mind előadók. A kiállítás változatos, van közte elég a műcsarnokban látott festményekből, s általában emelkedő színvonalú mutatót a tárlat. A helyiséget is megnyagyobbították, a festményeket jobban lehet elhelyezni. Régibb művészek, az ifjabb generáció tagjai vegyesen vesznek részt.

A műcsarnokból ismeretes képek *Pap* Henrik féllábú névtelen hőse, e megható családi jelenet; *Koroknyai* Ottótól (ki több képet is állított ki) a *„Titkos bánat”*; *Knopp* Imrétől *„Szabadulás felé”*, *Kinnach* Lászlótól *„Füred libák”*, *Telegy* Károly tájképe Fiume vidékéről, *Vágó* Pál *„Szeptember délutánja”* (hazatérő vásárosok) *Badits*, *Spányik*, *Ipoly* madonnái, *Karvay* Mór jöködvi képe: *„Konyhagavallás”*, *Both* Menyhért hármas nagy képe a nőről; *Ujházy* Ferencz csendéleti,

Fényes Adolf, *Bruck* Miksa egy-egy életképe. A történelmi festészet terén *Zigánin*-*Löschinger* Hedvig mutat be kísérletet *„Szent László füve”* címen. Egy fiatal festő *Heverde* Ferencz pedig lefestette az *„Anyakönyvvezető”*-t. A rozsképekét *Innocent* Ferencztől, *Szobonya* Mihálytól látunk. Tájkép, életkép sok van és csendéleti képekből is lehet válogatni. *Brodsky* Sándor, *Molnár* József, *Mesterházy* Kálmán, *Zempléni* Tivadar, *Basch* Árpád, *Tölgyssej* Arthur, *Vastagh* Géza, *Neogrady*, *Kézdi-Kovács* László, *Egervári* P., *Kubányi*, *Kozskol* Jenő, *Edvi* Illés, *Mendlik* Oskár, *Nádor*, *Marsalek*, *Szalay* Károly, *Zubriczky*, stb. műveivel találkozunk. A jelenlegi kiállítás jóval több művészi becsü képet kínál a közönségnek, mint az eddigiek. Nagy számmal vannak képviselve a festők is: *Konek* Ida, *Gerhard* Alajosné, *Bruck* Hermin, *Hilbert* Irén, *Gregus* Gizella, *Kotsi* Horváth Jolán, *Klamarik* Mariska, *Gyöngyvirági* Eugenia, *Büttner* Helén, stb. Az aquarellek közt nagy számban vannak *Kende* István, *Istvánffy* Gyula és *Kriesch* Aladár munkái; az utóbbiak *„Pieta”* festménye egyike a kiállítás sikerültebb alkotásainak.

MI UJSÁG?

A király Zágrábban. Ő felsége e hó 14-ikén reggel érkezett Zágrába, b. *Bánffy* miniszterelnök kíséretében. A többi miniszterek már előtte való nap megérkeztek. A király zágrábi időzése a megállapított program szerint ment vége. Ő felsége mindjárt megérkezése után fogadta a küldöttségek tisztelgését. Köztük volt a szomszédos magyar vármegyék és közel eső magyar városok küldöttsége is, melyek megjelenéséről a király megjegyezte, hogy ez a Magyar- és Horvátország közt fenálló szádosos jó viszony örvendetes jele. Ő felsége e hó 14-ikén tette le az országos színház, a gymnasium és reáliskola, a zeneiskola épületének zárkóvét. Este pedig jelen volt a színház megnyitó előadásán. Ő felsége a magyar udvartartásnak művészi czélokra szánt részéből 10,000 frt évi segélyt adott a színháznak. E hó 15-ikén és 16-ikán a közintézetek, iskolák megtekintése következett. Okt. 16-ikán esti 8 órakor hagyta el a király Zágrábot, valamint a magyar miniszterek is. Ő felsége, ki visszatért Gödöllőre, a bánhoz intézett kéziratában köszönetét nyilvánította a horvát nép lojalitászáért, a tanusított példás magatartászért, *„melyet az előfordult büntetendő eset nem zavart meg”*. A legfelsőbb kézirat eme mondata a zágrábi utcai botránnyokra vonatkozok, melyeket a diákság és utcai csöveselék rendezett a király ott időzése alatt a magyar és szerb zászlók ellen.

Fájdalmas, szomorú tapasztalatokat nyújtottak a horvát tulzók ismét e fényes ünnepélyek alatt. Csak pár hete, hogy Eszék városa lehetővé tette egy ott megjelent magyar színtársulatnak az előadásokat, s valósággal kikérgette a városból. Ugyanez a gyerek és rakonaczián elmenüszter tört ki Zágrábban is, a hol a rendőrség ép úgy tehetetlen maradt, mint Eszéken. Zágrábban kitzíttek egy pár magyar zászlót és cimzert is, a bán palotájára, a hol a király lakott, a közös állami hivatalokra, a vasúti indóházakra, egyet a diadalpura is. Az utcai csöveselék neki esett a magyarsági loagnak. A bán palotáján levő nem merte bántani, de a többit ékellen zsvaj közt megtámadta. A főtrafikost kényszerítette, hogy bevegye a magyar zászlót; az indóháznál a cimzerhez tintás palackot vágott; a diadalkapura pedig földmászott Frank Vladimír jogász és letörte onnan a magyar zászlót. Ez a király megérkezése után történt. Ugyanakkor megtámadták a szerb zászlót. Egy ilyet a szerb templomnak, egy másikat a szerb bank épületén tűztek ki. A féktelenkedő tömeg kövekkel ostromolta a két épületet és kényszerítette, hogy bevonják a lobogókat. A bán parancsára azonban másnap kitzített ismét a templomból a szerb lobogót, a mért *Brankovics* szerb patriarkha a templomot meglátogató királynak köszönetet is mondott. A mint azonban a király eltávozott, a tintetés újra kezdődött a templomnál, még ádázabb módon, mint előtte való nap. A király később maga is tanuja volt, mikor a csendőrség vonult ki, hogy megbalozza a neki vadult tömeget. Végre is a szerb zászlót levették a templomról. Diadalmak kiabálás, futólás és a magyarokat meg szerbeket illető rikoltozás közt járta be a tömeg este az utcákat. Másnap, e hó 16-án egy csoport a magyar állami vasutak izletvezetősége elé ment, hogy letépje a magyar lobogót. Vezetőjük volt Frank Vladimír és Frank Joicez, az *„Agramer Tagblatt”* szerkesztőjének fia. A magyar lobogót azonban a vasúti munkások megvérték, a támadókat — kik zászék voltak öltözve kardosan — nem a legszelidebb fegyverekkel illették, a kardokat eltették tőlük, s a két Frank-íu megépített ruhában,

A FRANGEPÁN-KASTÉLY CIRKVENICÁBAN.

PAUR Géza rajza.

kék foltokkal menekülhetett el. A harmadik napra maradt a legnagyobb botrány. A király a városházát látogatta meg, s összegyűlt a fiatalság is, kardosan, az egyetem lobogó alatt. A király alig hagyta el a városházát, s az ifjú urak a zászlóval a Jelliasich-szobor elé vonultak. Vettek oda magokkal egy magyar zászlót is. Egyik diák aztán elmondta harsány hangon, hogy annak szobránál, a ki a dinasztiaért a dinasztia ellen harcoló magyarokkal küzdött, elégetik a magyar zászlót, hogy tanuságot tegyenek lojalis érzelmeikről. Erre a magyar zászlót leöntötték spirittusszal, meggyújtották s tintetozás közt elégették. A rendőrség későn jött, a rúditók főbbjeit azonban összefogdoszták. A vizsgálat folyamatban van.

* **Zágrábnak** három érdekes részletét mutatjuk be mai számunkban. Az egyik képen az előtérben van a városi érseki palota a mely körülveszi az újjáépítés alatt álló érseki székesegyházat. Az egyházi újjáépítést főleg az 1880-iki nagy földrengés okozta pusztítások tették szükségessé. Másik képnk a *Zrinjski* trg-ot mutatja (*Zrinyi tór*), mely egy óriási négy szög, parkozva, s szép magán- és középületekkel szegélyezve. A kép érdekességét emeli a háttérben jobb felől látható székesegyház, s az egész háttért határoló Sljeme hegysége, a honnan gyönyörű kilátás nyilik egyfelől a délre elterülő Száva-síkságra, másfelől az éjszakra fekvő rendkívül változatos felszíni Zagoriára. Harmadik képnk a *Múipariskola*, a hol az ipar minden neméből a leggyakorlatibb úton szerzik előléti és gyakorlati ismereteiket az intézetben bennlakó növendékek.

A király adományai. A király a magyar miniszterelnök előterjesztésére az udvartartási költségeknek művészi czélokra szolgáló részéből több adományt tett. Így a millenium alkalmából hirdetendő zenei pályadíjakra és pedig egy-egy operának, szimfóniának, nyitányának, vonószenyesnek, magyar rapsodiának, szonátának és műdalnak jutalmazására *„Királydíjak”* ezimént ötezer forintot; a zágrábi országos színház részére tízezer forintot; a királyi állandó évi segélyt. Megengedte továbbá, hogy a *kolozsvári egyetem* szokásos diszjvelvényeinek (rektori és dékáni nyakláncok, pedellusi disz-betok) beszerzésére ötezer forint fizetessék ki az udvartartási költségekéből.

József főherceg köszönete. A dunamelléki ref. egyházközsületi gyűlés a mult hó 21-én jegyzőkönyvileg fejezte ki részvétét *László főherceg* elhunytá fölött. *József főherceg* most levelet intézett *Szász* Károly dunamelléki ref. püspökhoz, hálás köszönetet mondva az egyházközsület őszinte részvéteért.

Gróf Széchenyi Imre berlini volt nagykövetet a király magyar a fősztalnoki méltóságra nevezte ki.

Vágó Pál történelmi díszmenete. A milleniumi országos bizottság legutóbbi ülésén b. *Bánffy* miniszterelnök kijelentette, hogy kivánatosnak tartaná, ha Vágó nagy történelmi menete, mely ezer év történetét teszi szemléltethető, szintén beillesztetnék az ünnepélyek programjába. A szép és művészig alakított terv kivitele azonban a társadalom érdeklődésétől függ. Szerencsére ez az érdeklődés egyre növekszik. Majdnem naponként jelentkeznek az ország minden részéből olyan résztvevők, kik kosztümjeiket saját költséjükön készek megszerezni.

Újjában *Barsvármegye* közgyűlése határozta el, hogy a felvonulásban való részvételre a megye ifjait és hőlyeit föl hívja s a föl vonulást anyagi és erkölcsi támogatásban részesíti. A *Jászszög* 10,000 frt költségelírányattal kiállítja a jászok 50 emberből álló csoportját. A *Kunság* a Kun László csoportját. Esztergom, Zólyom, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun megyék, Budapest székesőváros, Pozsony, Eger, Rimaszombat, Szatmár, Szent-Endre, stb. városok anyagi és erkölcsi támogatásokat megígérték. Egy országos bizottság *Andrássy* Tivadar grófnál az élen a toborzás nagy munkáját veszi kezébe. A részvevőkre jelentkezhetni Vágó Pál festőművésznél Városliget, korcsolya-csarnok és az előkészítő bizottságnál, *József-körut* 45. sz. I. em.

Készülő szobrok. Sopronmegyében a jövő évben két *Széchenyi-szobrot* készülnék fölállítani; egyiket Sopron városában, másikat *Nagy-Czenken*, hol Széchenyi hamvai pihennek. A soproni szobrot Sopron szab. kir. város és a vármegye közösen emelik, 10–10,000 frtal járulván annak létesítéséhez. A czenkiek pedig maguk gyűjtötték 10,000 frtot e czélra s azt a vármegye törvényhatósága 15,000 frtra egészítette ki. A soproni szobor ügyében fázadozó bizottság visszaemlékezett, hogy a korán elhunyt *Izso* Miklós után maradt egy Széchenyi-szobor. A művész 1866 ban készítette azt, mikor a budapesti Széchenyi-szoborra pályázat volt hirdetve. *Izso* és *Engel* tervezte vált ki a pályázaton és sokat vitázták, hogy melyiket fogadják el; végre is Engel győzött, de nem a nélkül, hogy *Izso* szobrárt sokan még azontúl ne dicsérték volna. Magát *Izso*t mélyen lehangozta az esemény. A soproniak megtekintették *Izso* mintáját és ezer forintért megvásárolták özvegységétől. *Izso* szobrára tehát a pókháló közal megérdemelt helyre jut. Elkészítését *Mátyus* Lajos szobrász-tanárral vállalta el s ígéretet tett, hogy a jövő év szeptember 21-én, a legnagyobb magyar születése napján leleplezhető legyen. A nagy-czenkiek 15,000 frtos szobrárt *Strobl* fogja mintázni. — *Tompa* Mihály szobrárt *Rimaszombathan* a fő-téren szintén a jövő évben akarják fölállítani. A mintázt *Holló* Barnabás is le készítette, s a télen ércebe öntik. *Holló* mintája *Tompat* férfikora del-

lelőjen egyszerű magyar ruhában ábrázolja, a mint derős arccal, kezében két szál virágú emlert...

A prágai Szent György-szobor mása. Kevesen tudják, hogy a híres prágai Szent György-szobor magyar szobrászok műve...

Az őszi lövészversenyek, melyek október 14-én értek véget, mindvégig a versenykedvelő közönség nagy érdeklődése mellett folytak...

Uj halottégető kemencéjét építenek a híres párisi Pére La Chaise temetőben. Az eddigi kemence már nem elegendő...

Az ehető kutyák Kínában külön fajt alkotnak, melynek jellemző sajátossága a sötétkék nyelv...

Úszni nem tudó hal is van Braziliában, egy Maltha nevű, teknősbéka-hoz hasonló állat, melynek uszonyai oly rövidek...

A föld súlya a legutóbb számítások szerint 5832 trillió és 64.000 billió tonna. Egy tonna pedig tudvaleg 20 méterássa.

Keresztély Sándor minta-zongoraterme Budapest, Váci-körút 21. sz. alatt, körülbelül 100 db zongorát és pianót tart raktáron...

Előfizetési árak évnegyedre:

- A Vasárnapi Ujság... 2 frt - kr.
A Vasárnapi Ujság, a Világ-krónika-val együtt... 2 frt 40
A Vasárnapi Ujság, és a Politikai Újdonságok... 3 frt -
A Vasárnapi Ujság, és a Politikai Újdonságok, a Világkrónika-val együtt... 3 frt 40 kr.

A Vasárnapi Ujság regénytárában most folyamatosan levő két regény eddig megjelent részét októberben belépő új előfizetőinknek megküldjük...

A Vasárnapi Ujság társalapja, a most már 41-ik évfolyamában lévő Politikai Újdonságok, előfizetői e nagy terjedelmű hetilap mellett a Magyar Gazda című gazdasági és kertészeti képes lapot ingyen kapják.

Az előfizetések a Vasárnapi Ujság, és Politikai Újdonságok kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Szarvas Gábor e hó 11-ikén temették a délibáb-utcai halottak házából. Az akadémia tagjai, írók, tanárok nagy számmal gyűltek össze a végítzes-ségre...

intézte: Nagyságos asszony! A legmélyebb rész-vétellel értesültem férjének elhunytáról. A boldogult, a magyar nyelvészet terén kifejtett uttörő munkásságával hervasztatlan érdemeket szerzett...

Óz. MEDVEZ FERENCZÉ, szül. Csernátói Beke Lóra asszony e hó 13-ikán elhunyt Budapesten. A megboldogult, a ki leánya volt Csernátói Beke Sámuel hírneves eghházi szónoknak és írónak...

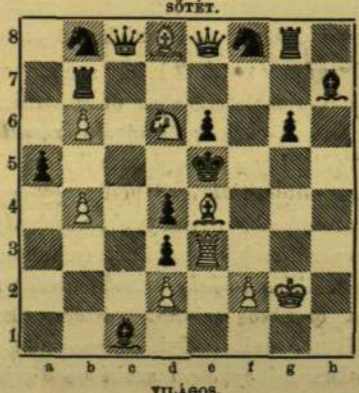
Elhunytak még a közelebbi napok alatt: SZÉCSI ZSIGMOND, a selmecbányai bányászati akadémia rendes tanára, 54 éves. Mint szakíró is jó hirt szerzett. Erdőhasználat című terjedelmes könyve sokáig használatban maradt...

Óz. BURGER ZSIGMONDÉ, a szegedi Burger-nyomda volt tulajdonosa, Poprádon 60 éves korában; huszonöt évig tulajdonosa és kiadója volt a Szegedi Híradó-nak...

Óz. BURGER ZSIGMONDÉ, a szegedi Burger-nyomda volt tulajdonosa, Poprádon 60 éves korában; huszonöt évig tulajdonosa és kiadója volt a Szegedi Híradó-nak...

SAKKJÁTÉK.

1917. számú feladvány. Erlin K. és Nemo O. tól. (I. díjat nyert.)

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1908. sz. feladvány megfajtése Gottschall H. tól.

- Világos. Sötét. Világos. a Sötét.
1. Vh1-e1... F5-e4: (a) 1. ... Ke6-a5: (b)
2. Ve1-a5... t. sz. 2. Ve1-c3+... t. sz.
3. H mat. 3. V v. H mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. - Andorfi S. - Kovács J. - Eördög János. - Stefankó L. - A pesti sakk-kör.

Szerkesztői mondanivalók.

A haba ruhája. Szépen van írva, de a mese nem egészen illik a kis leány ajkára, s a mi szintén baj, a költemény tulajdonosa el van nyujtva.

Eszembe jut. A mikor azt mondtam. Világlámpa a falon. Csaknem mindenikből kicsillan a tehetség, de még sok bennük a formátlanlás, darabosság, s az erő is itt-ott izléstelenséggel vegyül.

Népdal. A mit nem tanulunk. Elveszett boldogság. Népdalokból összeszedvegetett reminiscenciák, minden eredetiség nélkül.

Egy szép asszonyhoz. Emlékezés. A közölhetőség mértéke körül járnak, de nem ütök meg egészen.

Igy van az (Ambrosius Johanna). A te szemeid. Úgy a fordítás, mint az eredeti magán horája a komoly törekvés nyomát; de a forma nagyon fogyatékos bennük.

Ne hidd. Bárányfelhők. A réten. Az első közlés végett félretettük.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 40-ik számában közölt képtalány megfejtése: Sziklák lakója.

Heti naptár, okt. hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Rows list dates and religious events.

Hold változás. Első negyed 25-én 0 ó 6. 4 p. d. u.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (I. Egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg-selyem selyem csakis akkor valódi, ha közvetlen gyárműből rendelik - fekete, fehér és színeseket 35 krtól 14 ftt 65 krtig méterenként - sima, csíkos kockázott, mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban) postabér és vámentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordulóval küld: Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, és levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6042

Gummiáruk, betegápolási cikkek sérültököt (övezetek F. Bergerand párisi gyárostól) legelőnyösebben beszerezhetők Polgár Sándor egyetemi kötszerszámól, Bpest, Erzsébet-körút 50.

Nagyhírű gyógyszerek. Kövéreknél és asthmá-curs, a Fluens, mely az elhárítást minden kellemetlen utóhatás nélkül csökkentti és a légzést könnyűvé teszi. Ara egy üveg 1-ső számnak 2 forint. - A Cardopatia gyengélkedőknek, senyves angol- és görvélly-kóros gyermekeknek és felnőtteknek, vérszegényeknek, idegeseknek és főképp mellbetegeknek, soványág elleni szer, egy üveg ára 2 ftt. Gyógyszertárban felállított pontos mérleg, a test súlyának ellenőrzésére a t. község rendelkezésére áll. - A Cocain-pastilla a görösös köhögést, gégehurutot és rekedtséget azonnal megszünteti. Prospectusok mindenkinél szívesen küldetnek. Kapható Hazalinszky Károly gyógyszerárában, Budapest, VIII., Sándor-tér és Rökk-Szilárd-utca sarkán.

Vese, köszvény és hólyagbántalmak ellen. továbbá a légző- és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által a Lithion-forrás Saluator sikerrel rendelve les. Diuretikus hatású! Kellemes ízű! - Könnyen emészthető! Kapható áruházyüzletekben és gyógyszerárakban. A Saluator-forrás igazgatósága Eperjesen. Budapest főraktár EDESKUTY L. urnál.

Legjobb és leghíresebb pipere hölgypor: a La VELOUTINE. Különleges Műgyártás. BISMUTHAL VELOUTINE. CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Ch. Fay Veloutine, eredeti minőségben kapható. Vertess Sándor udvari illattára, Kristóf-tér 8. Budapest.

KURCZ LIPÓT ÉS TÁRSA. fotótechnológiai műintézet. Budapest, VIII. Szabadszállás utca 19. HESZIT. minőségű nyomatokhoz szükséges. CLICHÉKET. Geniografia, Chromotypia, photo(auto)typia, FOTOMETSZET stb. útján. TÍPÓKÉP, TÍPÓZETEK, ALAPRAZOK. photolithografailag legújabb és legelőnyösebb konstrukcióval. Vidéki megrendelések pontosan és fulángosan eszközöltetnek.

Korunk fő nyavalyája az idegesség és vértelenség, melyből számtalan más kör származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a VASAS CHINABOR. 1 üveg 1 ft 29 kr., 5 üveg franco küldve 6 ft.

Ezen bor a saját magam által termelt ménesi Sherryvel van készítve és minden hasonnevű készítmények között a legtöbb chinaját és vasat tartalmazza. Rozsnyai Mátyas gyógyszer. művegyészi laboratóriuma, Aradon. Kapható Budapesten: Török József gyógyszerész urnál és minden magyarországi gyógyszerárban.

Kwizda Ferenc János. Kwizda-féle. Korneuburgi marha-láppor. több mint 40 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágy-hiány, rossz emésztésnél, valamint tehennéklá tej javításra s a tejelőképesség fokozására czéljából. Egy dobozzal 70 kr., fél dobozzal 35 kr. Fő-letét: Kerületi gyógyszerár Korneuburgban. Valódi minőségben gyógyszerárakban és drogúistáknál kapható.

A „TRANSYLVANIA-SZAPPAN“ a legtisztább természeti termék, minden állati zsiradék és más ilyen anyag nélkül.

Egyetlen természeti szappan a világon

A mi Transylvania hidegvíz mosó-szappannak! Az arcz, fehérmű, selyem, gyapjú, gyapot és lenszövet, valamint bőrcemiek számára! E szappan használatára a legkedvesebb fehéremiék mosásánál, a melyek egyszeri beszapponozásra hideg vagy langyos vízben és kifőzésre minden zsíros piszoktól a legalaposabban megtisztulnak. Szappanunk semmi lugot vagy más maró anyagot nem tartalmaz, azért használata a mosó ruha nagy kímélésével jár. Továbbá a Transylvania-szappan kiválóan alkalmas mint pipere-szappan és mint gyógy-szappan a bőr különféle kiütésénél, mint dobróc, pörénés, a bőr felecserepedése stb. A mi szappanunk ugyászólván nélkülözhetetlen a postgyőzáraknál, mert a legpikcosabb öszetapadt gyapjúfajokat is, egyszerű hidegvízben meglepő gyorsan tisztára mossa, puhává és selymeszürvé teszi, a nélkül, hogy színváltozást okozna.

Az osztr. csász. és magy. kir. kiz. szabadalmazott „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappan gyár központi megrendelő intézete: BUDAPEST, RÁKÓCZY M. tanár, VI., Csengery-utca 39. sz. A hova az összes megrendelések intézendők.

Mack-féle reichenhalli fenyőtű-olaj

legfin. párlat, 35 év óta Ausztria-Magyarországon legjobban bevezetve, orvosiag ajánlva, mint kitűnő belégző és bedörzslő szer és szoba-illat; eredeti üvegcsékben ára 60 kr., s a gyógyszerárak és drogeriákban kapható.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

AZ ÁRPÁDOK TÖRTÉNETE.

IRTA SEBESTYÉN GYULA. Ára füve 1 ftt 50 kr. Ára füve 1 ftt 50 kr.

Tartalom: Előszó. - A pogány magyarság kora. Az őshazától az új hazáig. - A pogány hőskor mondavilága. - A pogány magyarok műveltsége. - A magyar ker. egyház és királyság megalapítása. Gejza fejedelem, az útőr. - István király egyházi és állami intézkedései. - Imre király és Gellért püspök. - István király utolsó évei és halála. - A magyar királyság küzdelme a nyugoti és keleti császársággal. - III. Henrik császár támadásai hazánk ellen. - I. Béla és családja elhárítja a német támadásokat veszedelmét. - Szent László király. - Kálmán király. - Kündeleme a görög császársággal. - III. Béla király. - A magyar király ság hős korának mondavilága. - Az arany bulla és az utolsó Árpádok. II. Endre király és az arany bulla. - IV. Béla és a mongol vész. - Az utolsó Árpádok. - Az Árpádok öröksége.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

- Washington. (I.) Joób Lajostól. Az alföldi munkáskérdés különös tekintettel a csanádmezei munkáviszonyokra. - 16. Návay Lajostól. A nemzeti elem gimnasiumaink tantervében és utasításában (II.) - Waldapfel Jánostól. A legfőbb kegyúri jogról. (II.) - A. G. A humanisták. Beszély. (I.) Kurz Isolda után, németből B. K. Költemények: Vigasztaló. - Gyulai Páltól. - Hát újra látlak... Ada Negri után, olaszból, Radó Antaltól. Arab műemlékek. Goldziher Ignácztól. Értetésk. Herzog F.: A Gyurkovics-fűk. - sz. - Schönherz Gy.: Hunyadi Corvin János. - I. - Fischer K.: Shakespeare und die Bacon-Mythen. - h. g. - Kabos E.: Por. - v. - Litzmann B.: Das deutsche Drama in den literarischen Bewegungen der Gegenwart. - f. - Uj magyar könyvek. Megjelen évenként 12-szer, 10 lnyvi havi fizetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 ftt. Franklin-Társulat magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapest.

Hirdetések elfogadhatnak a kiadó-hivatalban, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.

MAGYARHON-ELSŐ. LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNÉVŰ ÓRAÜZLETE. Filapítatott 1847. Brausweller Janos. Szegeden. ÓRAK. ÉKSZEREK 10-évi jótállással! RÉSZLETFIZETÉSRE. Képes árfejegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

A főváros legszebb látványossága

az Andrássy-út végén Fesztay Árpád óriási körképe: magyarok bejövetele

- A kép szembetűnő részei: 1. Árpád és a vezérek. 2. A harcra a szláv had maradvékával. 3. Latorcz és a fogly szlávok. 4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az úkrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. 6410. 5. A nőbrálás. 6. A pogány magyarok fehérő-áldozata. A fáltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igricek és dobosok csoportja. 7. Sátorverő magyarság. 8. Háttérben a beregi rónáság, Lovácska, a munkési várhegy, a Latorca folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérőföldere terjedő messzeségben látható. Látható délieltől 9 óratól esti 6 óráig. Este villamvilágításnál. Belépő díj 50 krajczár.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegyztisztító intézet
 Budapest, Ferenz-kört 20. sz.
 Férj- és nő ruhák, eszpekék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó czikkék a legutányosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért háshoz küldünk: és vissza küldjük.

Fényképészeti készüléteket
 művelők számára, legújabb
 ut-lávosokot a tirage rapid,
 kitűnő szemüvegeket megvizsgált
 maximal-láshőmérőket, Ance-
 roid (légsúlymérőket) szabadal-
 mazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI ÉS TARSÁ.

FÖLDVÁRY IMRE
 férjdivat- és fehérnemű-raktára.
 BUDAPEST,
 IV., Koronahereczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és
 VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmertve.
 Cségen össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.

Tanulmányok
 Képzési területek
 Gyermek-területek
 Helyes és
 elhelyez

Gerson Anna asszony
 BUDAPEST,
 Andrassy-út 21.
 (félemelet).

Hazai ipar.
LÉDECZY SANDOR
 szongora- és pianino gyára
 Kossuth Lajos-utca 15. sz.
 Gyár: Dandár-utca 26. sz.

A „Budapesti Czím és Lakjegyzék“ legközelebb sajtóba kerül. Lakás- és üzletváltozásokra vonatkozó oly tudósítások, melyek még a kinyomatás napjáig a szerkesztőségbe (VI., Egyetem-utca 4.) érkeznek, díjmentesen vétetnek fel. A hirdetésekért, külön beiktatásokért és közleményekért járó díj minden nyereszkedés kizárásával a lehető legcsekélyebbre van szabva.
 E művel kapcsolatos megrendelési s egyéb úrlapok a t. érdeklődőknek kiadóhivatalunkban bármikor kiszolgáltathatnak, kívánatra postán is meg küldetnek.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindennemű fényképészeti gépek és készülékekben.
 Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
 Arjegyzékben ingyen és bérmertve.
Új! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

Kézimunkákat
 minden genre-ban, valamint minden létezőtől hozzávaló kiegészítő czikkéket ajánl
WALD GYULA
 Budapest, VII., Király-utca 21. sz.
 Kézimunka-gyár és rajzterem. Legrégibb üzlet ezen szakmában. Jótállás mellett mosható és színtartó hímzőanyag 12 motring 30 kr. Gazdagon illusztrált arjegyzék ingyen és bérmertve.

Ujdonságok
 NŐI SZÖRMEÁRUKBAN,
 URI VÁROSI BUNDÁK
 ÉS URI UTAZÓ BUNDÁK
 dús választékban készleten. Megrendeléseket mérték szerint pontosan és szolidan eszközölnék.
FREUD és CZIRING szűsmesterek
 Bpest, Deák Ferenz-utca 19.

Feltűnő és nélkülözhetetlen ujdonság!
 Tökéletes hálószobák
 teljesen polokamentes ágyakkal!!
 Európa összes államaiban szabadalmazva,
 Fénytelen és fényezett kiállításban. Angol, ó-német, renaissance és barokk stílusban, a leggyorsabban a legfényűzőbb kiállításig. Sokkal olcsóbban, mint bármely butoraktárban. Kiválóan pontos, szorgalmas és izléses munka. A tartósság tekintetében teljes jótállást vállalunk. Műhelyek, raktár és iroda:
Damjanich-utca 21., lóvasuti állomás.
 Szabadalom-tulajdonosok. **Steiner és Bodács.** Asztalos-
 ipar.
 Alkalmos ügynőkök fővételnek.

CZIPŐÁRUKAT
 bécsi, párisi, londoni gyártmányokat
 ajánl
Buchwald Elek
 5 cs. és kir. fensége Klotild főhercegnő udvari szállítója.
 Budapest, Koronahereczeg-utca 8. sz.
 Mérték utáni megrendelések pontosan teljesítetnek.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
 TERMÉSZETES
 SAVANYU-KUT
 Hirdetések felvételnek
 a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalában,
 Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

Gazdag tárca- és regényrovat. Megbízható tőzsdei és közgazdasági tudósítások.

XXIX. Évfolyam. XXIX. Évfolyam.

EGYETÉRTÉS

Legnagyobb, legérdekesebb és legkedveltebb politikai napilap.

Csávolszky Lajos Kossuth Ferencz
 kiadó-tulajdonos főszerkesztő. főszerkesztő.

Előfizetési ára: egész évre 20 frt; 1/2 évre 5 frt; 1 hóra 1 frt 80 kr. Mataványszámot ingyen küld a kiadóhivatal, Budapest, dalszínház-utca 1.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

Hapezi!
 Nátha elleni szer!
 Biztosan használni!
 Biztosan használni!
 ITT NYILIK
 Ára 35 kr. A vidék számára bérmertesen, az ország előzetes beiktatása után 80 kr. Főraktár: Török József utca, Budapest király-utca, valamint minden gyógyszerárteremben és gyógyszerkereskedésben.
 A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
Kielland L. Sándor.
MÉREG.
 REGÉNY.
 Norvégból ford. Ritoók Emma
 Ára füzet 1 frt 20 kr,
 Vásonknötesben 1 frt 50 kr

WEINWURM ANTAL
 fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete
 Budapest, IV., Károly-utca 3.,
 készít mindennemű czinkedési díszítő, autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia utján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitographia útján a legújabb nyomatásban sokszorosítottatnak.
 Külön berendezés házonkívül való fénykép felvételekre.

Dr. Link-féle zsirlug-liszt
 esomagokban 10 és 20 kr.-jával a legjobb, legkényelmesebb és legolcsóbb mosó- és tisztító-szer,
 nem rongja a fehérneműt és kellemes friss szagot ad annak.
 Kapható minden e szakmába vágó üzletben.
 Határozottan Dr. LINK felét tessék kérni.
Főraktár: WACK KERESZTÉLY
BUDAPEST.

43. SZÁM. 1895. BUDAPEST, OKTÓBER 27. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6 *
 Csepán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre — 4 *
 Csepán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. — Kétféle előfizetésre a postaihoz megkötözött viteldij is csatolható félre — 2.50

A ZÁGRÁBI KIRÁLYLÁTOGATÁS.
 R ég látott oly fényes napokat a horvátok fővárosa, mint a király látogatásakor f. é. október hó 14—16 napjain. A látogatást különösen ünneppé tette az a körülmény, hogy Horvátországnak két évtizednél hosszabb idő óta most nyílt először alkalma akoronás királyt hosszabb időre vendégeül fogadhatni és neki az országnak, főleg pedig magának Zágrábnak az utóbbi évtizedekben úgy anyagi, mint szellemi téren tett hatalmas haladását bemutatni. A királylátogatásnak politikai színe is volt, a mennyiben a királyt elkísérte csaknem az egész magyar kor-

A KIRÁLY FOGADTATÁSA ZÁGRÁBBAN A BÁNI PALOTA ELŐTT. Jantyk Mátysa rajza.
 A báni palota előtti Márk-téren nagy és fényes közönség várta a királyt, ki a díszszád és bandériumok megszemlélése után gyalog lépdelt szállás felé. Képünk közepé táján a király látható tábornoki ruhában. Őtől balra b. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, Poszilovics zágrábi érsek, gróf Klauen-Héderváry horvát bán, mögötte Brankovics karlovczi szerb pátriárka, odább Drohobeczky körösi gör. kath. püspök, a király mögött Dániel Ernő kereskedelmi miniszter, ő rajta innen Lipót Salvator főherceg, mögötte Klein horvát igazságügyi és közoktatástügyi osztályfőnök, a főhercegtől jobbra pedig báró Báuffy Dezső miniszterelnök, s mögötte Sztankovics horvát belügyi osztályfőnök alakjai ismerhetők föl.